

פרק א הלכה א

[דף א עמוד א] מתני': ארבעה ראשי שנים הן. באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים. באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה. ר' אלעזר ור' שמעון אומרים באחד בתשרי:

גמ': **תנן, ארבעה ראשי שנים הן. באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים.** כתיב [שמות יב ב] החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה. לכם מיעוט למנין גאולתכם הוא ראש, ואינו ראש לא לשנים ולא לשמיטים ולא ליובלות ולא לנטיעות ולא לירקות. ואם כך אולי נאמר לכם הוא ראש ואינו ראש לא למלכים ולא לרגלים? רבי יעקב בר אחא ור' יסא אמרו בשם ר' יוחנן כתיב [דברי הימים ב ג ב] ויחל לבנות בחדש השני בשני בשנת ד' למלכותו. הקיש שנת ארבעה למלכותו לשני שבחדשים. מה שני שבחדשים אין מונין אלא מניסן, אף שני שבשנת ארבע למלכותו אין מונין אלא מניסן. או אינו אלא שניים בחדש? כל מקום שנאמר שניים בחדש פירש ואמר לחדש, כמו שאמר באחד לחדש השני. או אינו אלא שניים בשבת יום שני? לא מצאנו חשבון כזה שמזכיר יום בשבוע בתורה. והא כתיב [בראשית א ח] ויהי ערב ויהי בקר יום שני? אין למדין מברייתו של עולם. כתיב [דברי הימים ב ג ב] ויחל לבנות בחדש השני בשני בשנת ד' למלכותו. נאמר פעמים שני היי דין הוא שני שבחדשים, והיי דין הוא שני שבשנים חדש שני בשנת ארבע מלכותו? ר' חנניה ור' מנא. חד אמר ויחל לבנות בחדש השני, זה שני שבחדשים. בשני, זה שני שבשנים. וחורנה אמר אפילו מיחלף לית בה כלום, שבכל מקרה ההקש קיים. ר"ש בר כרסנא בשם רבי אחא שמע לה מן הדא שנאמר [שמות יב ב] החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה. החדש הזה לכם מיעוט, ראשון הוא לכם מיעוט, ואן מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות למלכים ורגלים. [דף א עמוד ב] וירבה לשנים ולשמיטות וליובלות ולנטיעה ולירקות? כהיא דאמרו רבי יעקב בר אחא ור' יסא בשם ר' יוחנן [דברי הימים ב ג ב] כתיב ויחל לבנות בחדש השני בשני בשנת ארבע למלכותו, הקיש שנת ארבע למלכותו לשני שבחדשים, מה שני שבחדשים אין מונין אלא מניסן. אף חודש שני שבשנת ארבע למלכותו אין מונין אלא מניסן. ר' יונה ור' יצחק בר נחמן אמרו בשם ר' חייה בר יוסף. כתיב, ויחל לבנות בחדש השני, זה שני שבחדשים. בשני, זה שני שבשנים. וכשהוא אומר בשנת ארבע למלכותו, הקיש שנת ארבע למלכותו לשני שבחדשים. מה שני שבחדשים אין מונין אלא מניסן, אף שני שבשנת ארבע למלכותו אין מונין אלא מניסן. שמואל פליג [שמות יט א] דתני שמאל. כתיב, בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים. מיכן שמונין חדשים ליציאת מצרים. אין לי אלא חדשים, שנים מנין? מדכתיב [במדבר ט א] וידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים. אין לי אלא לאותו הזמן לאחר הזמן הזה מנין? כתיב [שם לג לח] בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים. אין לי אלא לשעה, לדורות מנין? כתיב [מלכים א ו א] ויהי בשמינים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים. משנבנה הבית התחילו מונין לבנינו. כדכתיב [שם ט י] ויהי מקץ עשרים שנה אשר בנה שלמה את שני הבתים וגו'. לא זכו למנות לבנינו, התחילו מונין לחרבנו. כדכתיב [יחזקאל מ א] בכ"ה שנה לגלותינו בראש השנה בעשור לחדש וגו'. לא זכו למנות לעצמן, התחילו מונין למלכותו. שנאמר [חגי א א] בשנת שתים לדריוש. [דניאל י א] בשנת שלש לכורש מלך פרס. ואומר [דברי הימים ב ג ב] ויחל לבנות בחדש השני בשני בשנת ארבע למלכותו. הקיש שנת ארבע למלכותו לשני שבחדשים. מה שני שבחדשים אין מונין אלא מניסן, אף שני שבשנת ארבע למלכותו אין מונין אלא מניסן. ר' אלעזר אמר בשם ר' חנינה אף למלכי אומות העולם אין מונין אלא מניסן דכתיב [חגי א טו] בששי אלול בשנת שתים לדריוש. וכתיב [זכריה א א] בשמיני חשוון בשנת שתים לדריוש. ואם היו מונים מתשרי, היה צריך לומר בשמיני חשוון בשנת שלש. חיפה אמר לעולם למלכי אומות העולם מונים מתשרי. ונבואת זכריה שהייתה בשמיני חשוון נאמרה תחילה לפני נבואת חגי שהייתה בשישי אלול אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. א"ר יונה כתיב [חגי א יד] ויבואו ויעשו מלאכה בבית ה' צבקות אלקיהם ביום עשרים וארבע בחדש השישי בשנת שתיים לדריוש. מכאן שכבר בחדש השישי אלול החל הבנין. וכתיב [חגי ב י] בעשרים וארבע לתשיעי כסליו בשנת שתיים לדריוש וכ"ו [חגי ב טו] ועתה שימו נא לבבכם מן היום הזה ומעלה מטרם שום אבן אל אבן בהיכל

ה'. משמע שבתשיעי עדין לא התחילו לבנות, הא כיצד בששי הוסד ובתשיעי נאמר המקרא הזה? שעדיין לא החלו בבנין. אין תימר שמה שנאמר שבחודש השישי עשו מלאכה בבית ה', הכוונה שכבר שמו אבן על אבן, יאות אמר ח'פה שאן מוקדם ומאוחר בתורה. ומה שנאמר בחדש התשיעי שבו עדיין לא התחילו בבניה, קדם למה שנאמר בחדש השישי שבו כבר הוחל הבניה. אין תימר שמה שנאמר ויבואו ויעשו מלאכה בבית ה' הכוונה שהחלו לעשות עבודות אעפ"כ עדיין לא שמו אבן, לא אמר ח'פה כלום. כי אן הכרח לדבריו כי אפשר להעמיד את הפסוקים כסדרם. קס"ד שלרבי חנינה שסובר שבניסן נברא העולם, לכן כל מנין יהיה מניסן. התיב רבי יצחק. והכתיב [בראשית ז יא] בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר לחדש ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבת השמים נפתחו. וכתיב [בראשית ח ד] ותנח התבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחדש על הרי אררט. וכתיב [בראשית ח יג] ויהי באחת ושש מאות שנה בראשון באחד לחדש חרבו המים. ותני עלה, שנת המבול אינו עולה מן המנין כיוון שהמזלות לא שימשו באותה שנה. אם מונים למלכי אומות העולם מתשרי, ניחא, שהרי באייר בתחילת המבול היה נח בן ת"ר שנים, בחדש השביעי חשוון כשנחה התיבה כיוון שעבר תשרי היה צריך נח להיות בן תר"א, אבל כיוון שלא שימשו המזלות לא מנו לו שנה. ורק בניסן אחר שחרבו המים באחד בניסן מנו לו שנה. אבל אם מונים למלכי אומות העולם מניסן, אן שום דבר מיוחד בשנת המבול שהרי בחדש השני הוא חדש אייר כשהחל המבול, היה נח בן ת"ר שנים, בחדש השביעי הוא חדש חשוון כשנחה התיבה כיוון שלא הגיעה ניסן עדין לא עברה שנה, ורק בניסן היה נח בן תר"א שנים, הכל כדרך העולם, אז למה אומרת הבריתא ששנת המבול לא הייתה מן המנין? [דף ב עמוד א] תיפטר כר' אלעזר. דר' אלעזר אומר בתשרי נברא העולם. ואם כך המבול התחיל בחודש השני הוא חדש חשוון, ואז היה נח בן ת"ר שנים. בחדש השביעי הוא חדש אייר כשנחה התיבה, כיוון שעבר ניסן היה צריך נח להיות בן תר"א. אבל כיוון שלא שימשו המזלות לא מנו לו שנה. ורק בחדש הראשון הוא חדש תשרי אחר שחרבו המים מנו לו שנה. והכתיב [נחמיה א א] ויהי בחדש כסליו שנת עשרים. וכתיב [נחמיה ב א] ויהי בחדש ניסן שנת עשרים לארתחשסתא. ואם מונים למלכי אומות העולם מניסן, היה צריך להיות שנת עשרים ואחד? תיפטר כר' אלעזר. דרבי אלעזר אמר, כל שנה שלא נכנסו לה שלשים יום, אין מונין אותה שנה שלימה. וכאן היה רק בתחילת ניסן. והכתיב [שמות מ יז] ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן. רואים שאפילו כשעובר רק יום אחד מונים שנה? אין תימר שנת שלישית היא, אלא ע"י שלא נכנסו שלשים יום לא מנו אותה שנה שלימה. והכתיב [במדבר י יא] ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל המשכן, והא הכא כבר אית בשתא חמשין יומין, ולמה לא מנו אותה שנה שלימה? הדא מן תתובתה דר' יצחק דאינין קשיין ואן להן תירוץ. מאי נפקא מינא בין כמאן דאמר מניסן מונין בין כמאן דאמר מתשרי מונין? אמר ר' יונה שטרות יוצאות ביניהון. לוח מילוח באייר וכתב בה שנייה למלכות. מכר מכירה במרחשון וכתב בה שנייה למלכות. מאן דאמר מניסן מונין, מילוח קדמה וגובה מנכסים משועבדים. מ"ד מתשרי מונין, מכירה קדמה. תנן, באחד בניסן ראש השנה למלכים. כיצד למלכים? מת באדר ועמד מלך באדר, נמנית שנה לזה ושנה לזה. א"ר יונה והיא שנכנס לניסן ולא פסקה מלכותו קדם, ואז מונים לו את חדש אדר שנה אחת ואת ניסן שנה שניה. דאי לא כן לא מונין לו אלא חדשים. כהדא דכתיב גבי שלום בן יבש[מלכים ב טו יג] וימלך ירח ימים בשומרון. ולא כתיב שמלך שנה. כתיב [מלכים ב טו] בשנת שלשים ושמונה שנה לעזריהו מלך יהודה מלך זכריהו בן ירבעם על ישראל בשמרון ששה חדשים. וכתיב [מלכים ב טו] שלום בן יבש מלך בשנת שלשים ותשע שנה לעזיהו מלך יהודה וימלך ירח ימים בשמרון. וכתיב [מלכים ב טו] בשנת שלשים ותשע שנה לעזריהו מלך יהודה מלך מנחם בן גד' על ישראל עשר שנים בשמרון. [דף ב עמוד ב] אין לך לעמוד על השנים של מלכי ישראל לדעת מתי וכמה מלך כל אחד, אלא מהשנים של מלכי יהודה. ולא על השנים של מלכי יהודה, אלא מהשנים מלכי ישראל. כתיב [מלכים א ב יא] והימים אשר מלך דוד על כל ישראל ארבעים שנה בחברון מלך שבע שנים ובירושלים מלך שלשים ושלוש שנים. וכתיב [שמואל ב ה ה] בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים, ובירושלם מלך שלשים ושלוש שנה על כל ישראל ויהודה. בכלל, חסירים. שהיה לו למנות ארבעים שנה וחצי, ובפרט יתירים. רבי יצחק בר קצצתה אמר בשם ר' יונה. שלשים ושתיים ומחצה היו, אלא בשביל לחלוק לו כבוד לירושלם הוא מונה אותן שלימות. יהודה בי רבי אמר. חשבון מרובה בולע לחשבון ממועט לכן לא הזכיר חצי שנה. א"ר שמואל בר נחמן [שם ז יב] מאי דכתיב, והיה כי ימלאו ימך. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד ימים מליאים אני מונה לך איני מונה לך ימים חסירים. כלום שלמה בנך בונה בית המקדש אלא להקריב קרבנות. חביב

עלי משפט וצדקה שלך יותר מכל הקרבנות. שנאמר [משלי כא ג] עשה צדקה ומשפט, נבחר לה' מזבח. רב חונא אמר, **אף שבירושלים מלך שלושים ושלוש שנים**, כל אותן ששה חדשים שהיה דוד בורח מפני אבשלום בנו. בשעירה היה מתכפר כהדיוט **ולא כמלך שמביא שעיר, ולכן לא נמנו. רבי יודן בי ר' שלום אמר** כתיב [מלכים א יא טז] כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישראל עד הכרית כל זכר באדם. אמר לו הקדוש ברוך הוא. אני אמרתי לך [דברים ב ה] אל תתגרו במ וביקשת להתגרות במ. חייך שאינן נימנין לך. **תנן, באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים**. מאן תנא רגלים? ר"ש, דר"ש אמר **אינו עובר בבל תאחר עד שיעברו** שלשה רגלים כסדרן, בלבד חג המצות ראשון. אשכחת אמר פעמים שהם חמשה, פעמים ארבעה, פעמים שלושה. **כיצד? נדר לפני עצרת, חמשה לפני החג ארבעה. לפני הפסח שלושה. רבי אלעזר בי ר"ש אמר**, ובלבד חג המצות אחרון שהוא הגורם. אשכחת אמר פעמים שלושה, פעמים שנים, פעמים אחד. וחכ"א רגל שפגע בו תחילה הוא הראשון ובלבד שיעברו עליו רגלי שנה כולה. כתיב [ויקרא כג לז] **אלה מעדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה לה' עלה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו** [ויקרא כג לח] מלבד שבתות ה' ומלבד מתנותיכם ומלבד כל נדרכם ומלבד כל נדבתכם אשר תתנו לה'. מה ת"ל מלבד שבתות ה' וכ"ו? שיכול אין לי קרב ברגל אלא קרבנות הרגל בלבד? מנין קרבנות היחיד וקרבנות הציבור שהוקדשו ברגל שיבואו ברגל? **וקרבנות שהוקדשו לפני הרגל שיבואו ברגל מנין?** תלמוד לומר מלבד שבתות ה', **אלו קרבנות ציבור. ומלבד מתנותיכם ומלבד כל נדרכם ומלבד כל נדבתכם, אלו קרבנות יחיד**. אשר תתנו לה', אלו עופות דכתיב אם מן העוף קרבנו עלה לה' ומנחות דכתיב נפש כי תקריב קרבן מנחה לה' לרבות את כולם שיהו קריבין ברגל. יכול רשות? תלמוד לומר [במדבר כט ט] אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדרכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנסכיכם ולשלמכם. אלה, קבען חובה שיהו כולן קריבין ברגל ואם לא הביא עובר בעשה. יכול באיזה רגל שירצה? ת"ל [דברים יב ה ו] ובאת שמה והבאתם שמה. דאם להתיר להקריב במועד כבר התיר. אם לקבוע כחובה כבר קבע. אם כן למה נאמר ובאת שמה והבאתם שמה? אלא זה רגל הראשון שפגעת בו. יכול אם עובר אחד מהן. ולא הביא יהא עובר עליו משום בל תאחר? תלמוד לומר אלה תעשו לה' במועדיכם. אינו עובר עליו משום בל תאחר עד שיעברו עליו רגלי השנה כולה כשיטת חכמים. רבי שמעון אומר שלשה רגלים כסדרן, כיצד? נדר לפני הפסח עד שיעברו עליו פסח ועצרת וחג. נדר לפני העצרת, עד שיעברו עליו עצרת וחג ופסח ועצרת וחג. נדר לפני החג, עד שיעברו עליו החג ופסח ועצרת וחג. [דף ג עמוד א] בעון קומי ר' אילא. למה לא נמר שכבר ברגל ראשון עובר בלא תעשה וכך נלמד **עד כדון ראינו שמי שלא מביא קרבנותיו ברגל עובר בעשה**. בלא תעשה מניין? ת"ל [דברים יב ה ו] ובאת שמה והבאתם שמה. מה אנן קיימין? אם בעשה הרי כבר אמור דכתיב אלה תעשו לה במועדיכם. אלא אם אינו עניין בעשה, תניהו עניין בלא תעשה. פסחים בזמן, מהו שיעבור על בל תאחר מיד אף שלא עבר אפילו רגל אחד שהרי מקריבים ב"ד? אשכחת תני פסחים בזמן עובר מיד. פשיטא. דאי לא כן מה אנן אמרין? הרי קבוע לו זמן ולא יכול להקריב בזמן אחר. א"ר שמואל בריה דר' יוסה בי ר' בון, שלא תאמר שכיוון שאם אבד ונמצא לאחר שנתכפרו הבעלים באחר, גופו קרב שלמים. גם כאן כשלא הקריב יהיה כשלמים, ולא יעבור עליו עד שיחלפו שלושה רגלים. קמ"ל שעובר מיד. עד כדון צריכה עדין יש מקום לספק פסחים שלא הקריב בזמן, כגון שנאבדו ונתכפר באחר ונמצאו. מהו שיעבור האם דינם כשלמים ואינו עובר עד שיעברו שלושה רגלים, או כיוון שבאו מחמת פסח דינם כפסח ומיד חייבים להקריבו? תיקו. בעון קומי ר' זעירא. בין רגל לרגל מהו שיעבור בעשה על כל יום שלא הביא? התיב ר' אבא. והתני, חגיגה שלא קרבה בראשון תיקרב בשני ברגל שני. אם בכל יום שאינו מקריב היה עובר בעשה, כלום היו מתירין לו לעבור? הרי ודאי היו מצווים אותו שיקריב מיד. ועוד מן הדא דכתיב [שם כג כד] מוצא שפתיך תשמור ועשיתה כאשר נדרתה לה' אלקיך נדבה אשר דיברתה בפיו. ועשית בעשה. תשמר בלא תעשה. והרי כבר למדנו לחיוב עשה מובאת שמה והבאתם שמה. אלא להקיש עשה ללא תעשה. כלום הוא עובר על לא תעשה לא עד שיעברו עליו ג' רגלים? אף על עשה אינו עובר עד שיעברו עליו שלושה רגלים. אמר ר' אבין בשם רבנן דתמן, הפסוק שמקיש בן עשה ללא תעשה ומכאן נלמד שעובר על שניהם באותו זמן מדבר באומר הרי עלי עולה להביאה בשני בשבת. כיון שבא שני בשבת ולא הביאה, עובר בעשה ולא תעשה. אף שלא עברו שלושה רגלים. אבל בנדריים ונדבות סתם, על העשה עובר מיד ברגל ראשון שנאמר ובאת שמה והבאתם שמה. ועל הלא תעשה עובר רק לאחר שעברו שלושה רגלים. כתיב [דברים טו] כל הבכור אשר יולד בבקרן ובצאנך הזכר

תקדיש לה' אלקיך וכ"ו כתיב[דברים טו] לפני ה אלקיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר אתה וביתך. לא הקריבו עד ששלמה שנתו והוא הדין לשאר קדשים לפי הבריתא שתובא בהמשך שלומדת משנה בשנה שאף שאר קדשים עובר לאחר שנה, את מפיל יום האחרון, והוא עובר על כל יום ויום שעבר למפרע כיוון שהציווי היה לאכול בתוך שנתו כך שבכל יום יכל לקיים את המצווה וכשעבר שנתו התברר למפרע שעבר על עשה שהיה יכול לקיים בכל אחד מימי אותה שנה. [דף ג עמוד ב] אין כיני, עברו עליו שלשה רגלים את מפיל את רגל האחרון והוא עובר על כל רגל ורגל שהרי גם כאן הצווי להביא ברגל רק שלאחר שלוש רגלים עובר בלאו ואף כאן נאמר שהתברר למפרע שעבר על הלאו בכל רגל. וכיוון שלא מצאנו סברה כזו, גם בעשה אינו עובר למפרע. ר' בון בר חיייה בעי'. לפי הסברה הזו שכיוון שהגיעה יום אחרון עובר למפרע על כל הימים שלמה שנתו בעצרת שבו אן מביאים נדרים ונדבות. אם אומר אתה שכיוון שלא הביא ביום האחרון עובר על כל הימים שלא הביא עד אותו יום. ואמאי הרי הסיבה שלא הביא בעצרת זה כי אסור להקריב ביו"ט. איפשר לומר כן, הוא אינו כשר ועובר? כהדא [שמות כג יח] לא תזבח על חמץ דם זבחי ולא ילין חלב חגי עד בקר היינו שקרבן חגיגה שנשחט עם הפסח בי"ד לא יתעכבו מלהקטיר עד הבקר של ט"ו אם לא הקטיר עובר בבל תאחר. ואימורי חול קריבין ביו"ט? ואעפ"כ כשיגיע בקר ט"ו עובר על בל תאחר. אף כאן כששלמה שנתו בעצרת אף שלא יכול להקריב, כשיעבור העצרת עובר בבל תאחר. א"ר אבהו קיימתיה בשחל י"ד להיות בשבת שאימורי שבת קריבין ביו"ט. והרי כשחל בשבת אין חגיגה באה עמו? אלא אמרה תורה הקריבהו מבעוד יום שלא יבוא לידי בל תלין. הכא נמי הקריבהו מבעוד יום שלא יבוא לידי בל תאחר. א"ר חננאל אילו עבר והביא והקריבו ביו"ט שמא אינו כשר? מאחר שאילו עבר והביא כשר, עובר. לגבי בכור כתיב [דברים טו כ] לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה, שנה לו שחייב להביאו בתוך שנה מיום השמיני ושנה לתמורתו שאם המיר מונים לתמורה שנה מיום ההמרה, שנה לתם ושנה לבעל מום שגם בעל מום נאכל בשנתו, שנה לבכור ושנה לקדשים שאם עבר שנה ולא הביא עובר בבל תאחר. שנה בשנה מלמד שהבכור נאכל לשני ימים ולשתי שנים, היך עבידא? אם היה בן שנה בערב ראש השנה, הרי נאכל לשני ימים ושני שנים. ששוחטו בערב ראש השנה ואוכלו ערב ראש השנה ובראש השנה. בכור בעל מום צריך לאכול בתוך שנתו. ואם לא היה בו מום עד שעברה שנתו, נותנים לכהן שלושים יום מיום שנולד בו מום. תני ר' ישמעאל. נולד לו מום בט"ו יום בתוך שנתו ט"ו ימים אחרונים של השנה, רשאי לקיימו לאחר שנתו עד ט"ו יום, א"ר אילא. זאת אומרת [דף ד עמוד א] שאין שנתו של בעל מום מחוורת שהיא מהתורה. שהרי ר' ישמעאל מתיר לקיימו גם אחרי שנתו. ואם היה איסור תורה, חובה לאכול בתוך שנתו. א"ר יוסה. מתני' מסייעא לר' אילא שהאיסור רק מדרבנן דתני, הבכור בזמן הזה רשאי לקיימו אפילו ד' וחמש שנים עד שלא הראהו למומחה. ורק משהראה למומחה צריך לאכול תוך שנתו ואם זה היה איסור תורה היה חייב להראותו למומחה מיד כשנפל בו מום. והא כתיב [דברים טו כ] לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה. מה אנן קיימין? אם לתם, הא כבר אמור שאם עברו שלוש רגלים עובר בבל תאחר אפילו לא עברה שנה. אלא אם אינו ענין לתם תניהו ענין לבעל מום. משמע שאף בעל מום חייב לאכול בתוך שנה מדאורייתא? לעולם הפסוק מדבר בתם. ובא לחייב כשעברה שנה אף כשלא עברו שלוש רגלים כדתני, אחד בכור ואחד כל הקדשים עובר עליהם משם רגלים בלא שנה, שנה בלא רגלים. ניחא רגלים בלא שנה. אבל אך יתכן שעברה שנה בלא רגלים? תמן אמרין, תיפתר שהיה מחוסר זמן פחות מבן שמונה לפסח. וכיוון שלא היה ראוי לקרבן הפסח הזה אינו נחשב, ועד פסח הבא תעבור שנה אבל לא שלוש רגלים. כמה דאת אמר תמן הראוי למקצת שנה ראוי לכולה. שהרי בכור ששלמה שנתו ביו"ט אף שאינו רשאי להקריב, אם לא הביא עד אז עובר בבל תאחר כוון שהיה ראוי להביא בחלק מהזמן קדם. ואמור אוף הכא הראוי למקצת הפסח ראוי לכולו וכוון ששלמו שמונה ימים בתוך הפסח, אף אם יום השמיני חל ביו"ט שני של פסח ואינו יכול להקריב, למה לא נחשיב גם את הרגל הראשון ושוב אן שנה בלי שלוש רגלים? א"ר אבא מרי, תיפתר בזמן שקדשו את החדש בראיה, כך שיתכן ששנה אחת היו ניסן וסיוון מלאים ובשנה אחר כך שניהם חסרים כך שעצרת באה בחמשה בסיון ונולד בששה והיתה עצרת הבאה בשבעה. ר' בון בר חיייה בעא קומי ר' זעירה, גבי מעשר בהמה כתיב [ויקרא כז לג] לא יבקר בין טוב לרע. עבר וביקר ובחר את הטוב כעשירי מהו שיעבור בלאו? אמר ליה כל דבר שבא להתיר, אינו עובר. מה בא להתיר כאן? התורה התירה להקדיש בעלי מומין. כך שהפסוק לא בא לאסור להביא מהטוב, אלא באה להתיר להקדיש אף בעלי מומים למעשר. אבל ודאי אם בחר בתם אינו עובר. מצורע שנטהר. מגלח ביום השביעי, וביום השמיני מביא שלש בהמות חטאת ואשם ועולה. והאשם קדם לכולם שהוא מתיר את המצורע לאכול קדשים ולבא למקדש. והדל היה מלבד האשם חטאת העוף ועולת העוף. מצורע עשיר שהעני הכל הולך אחר אשמו. שאם הקריב האשם כשהיה עשיר כבר נתחייב בקרבן עשיר. ואם הקדיש ועדין לא הקריב יכול להביא קרבן עני. משמע שיכול להביא חטאת העוף קדם שהקריב אשמו. תמן תנינן ביום השמיני מביא שלש בהמות חטאת ואשם ועולה והדל היה מביא חטאת העוף ועולת

העוף. ואין חטאת העוף מחוסרת זמן אצל אשם? שהרי האשם צריך להיות קדם לכולם שהוא מתיר את המצורע לאכול קדשים ולבא למקדש. וכיוון שכל עוד שלא הוקרב האשם חטאת העוף לא ראויה, הרי היא כמחוסרת זמן. ואך הוא יכול להקדיש אותם יחד? א"ר אלעזר כאן התירה התורה להקדיש מחוסרי זמן. ר' אבא בר ממל בעא קומי ר' אימי [דף ד עמוד ב] כתיב [ויקרא יד כג] והביא אתם ביום השמיני לטהרתו אל הכהן. עבר ולא הביא מהו שיעבור בבל תאחר? אמר ליה כל דבר שבא להתיר אינו עובר. מה בא להתיר? כההיא דאמר רבי אלעזר כאן התירה התורה להקדיש מחוסר זמן. רבי יוסי בי ר' בון אמר. אן מכאן ראייה שהתורה התירה להקדיש מחוסר זמן. שאפשר שכוונת התורה לאמר שכל שבעה אין אומר לו הבא, מיכן מיום שמיני ואילך אומר לו הבא. אבל ודאי צריך שיקריב קדם את האשם ורק אחר כך יקדיש את החטאת והעולה, ואם לא הביא ביום השמיני עובר בבל תאחר. מתני' פליגא על ר' יוסי בי ר' בון, דתנין. ואלו מגלחין במועד הבא ממדינת הים וכו' והנזיר והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו ותני עלה וכולן מתכוונין ומביאין קרבנותיהן ברגל אלמא מצורעין יכולין להשהות קרבנותיהן ודלא כר' יוסי בר' בון: ניחא נזיר, מצורע לאו מחוסר כפורים הוא? וכל עוד שלא הביא אשמו, אינו אוכל בקדשים. והא תנין ההלל והשמחה שמונה והרי אן שמחה אלא בבשר שלמים נמצא שהמצורע אינו יכול לשמוח בחלק מימי החג? פתר לה שמה שנאמר כולם מכוונים ומביאים ברגלים, נאמר רק בנזיר. ר' זכריה חתניה דר' לוי בעי. רישא אתון פתירין בנזיר כמו שאמרנו וי"ט לא ידוע לנו מה נאמר בסיפא. במצורע? א"ר חנניה בריה דר' הלל, לא קשה ממה שאמרה המשנה ההלל והשמחה שמונה. שהלא כבר איתתבת תמן מזה שבשבת ויו"ט לא מקריבים שלמים ושלמים שנשחטו בערב וי"ט אינו יוצא בהם ידי שימחה, ואמר ר' יוסה קיימה ר' אבודמא נחותה, בכהנים שיוצאים ידי שמחה בשעירי הרגלים. כך שדי שיש מי שיכול לשמוח בכל שמונת ימי החג, אוקף הכהנים בשעיר. רבי חגי בעא קומי רבי יוסה. כתיב [ויקרא יב ג] וביום השמיני ימול. עבר ולא מל האם עובר עלו בבל תאחר? אמר ליה [דברים כג כב] כי תדר נדר ליי' אלהיך לא תאחר לשלמו. דבר שהוא ניתן לתשלומין שנפטר בכסף כמו קרבן יצא זה שאינו ניתן לתשלומין. תני, לא תאחר לשלמו ולא את חליפיו, כהדא דתני [ויקרא יז ד] ואל פתח אוהל מועד לא הביאו ולא את חליפיו, שאם המיר על בעלת מום, אף שהקדשה תופסת אינו עובר עליה משום שחוטי חוץ. מה הכוונה של הבריתא הראשונה שאמרה לא תאחר לשלמו ולא את חליפיו? א"ר יונה [דף ה עמוד א] פירשה לוי בן סיסי קומי רבי, באומר הרי עלי עולה, ועברו עליה שלשה רגלים ונפסל והביא אחרת והקריבה מיד. הייתי אומר יפטר מן הראשונה, לפום כן צריך מימר לא תאחר לשלמו ולא חליפיו. שאן החליפן מתקנים את מה שעבר בבל תאחר על הראשונה. א"ר יוסה אם באומר הרי עלי עולה פשיטא שמיד כשעברו שלוש רגלים הוא עובר ולא צריך בשביל זה פסוק. אלא כן אנן קיימין, באומר הרי זה עולה ועברו עליה ב' רגלים ונהיתה בעלת מום והביא אחרת תחתיה, ולא הקריבה מיד ועבר עליה רגל שלישי. הייתי אומר תצטרף הראשונה עם התמורה לשלשה רגלים, לפום כן צריך מימר לא תאחר לשלמו ולא את חליפיו. כתיב [דברים כג כב] כי תידור נדר לה' אלקיך לא תאחר לשלמו כי דרוש ידרשנו ה' אלקיך מעימך והיה בך חטא. כי דרוש ידרשנו, אלו חטאות ואשמות. יי' אלהיך זה הקדש בדק הבית שאן בו כלום לכהנים ומלו לה', מעמך זה לקט שכחה ופיאה, [דברים כג כב] והיה בך חטא ולא בקרבן חטא. שהקרבן לא נפסל אם הבעלים עבר על בל תאחר. פשיטא דאי לא כן מה אנן אמרין ולמה שיפסל? א"ר שמואל בריה דרבי יוסה בי רבי בון. שלא תאמר שמה שאמרה תורה לא לאחר זה רק שמא אם יתאחר נמצא זבח פסול. אבל אם יצליח לשמור על הבהמה שלא תפסל אפילו שעברו שלשה רגלים יהיה פטור. לפום כן צריך מימר והיה בך חטא. בך אפילו שלא בקרבן חטא. [שם כד] מוצא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרת ליי' אלהיך נדבה. תשמר ועשית. להזהיר ב"ד שיעשוך ספין. רבנן דקיסרין אמרו בשם ר' אבינא. מיכן למשכון שנוטלין ממי שחיב עולות ושלמים [שם כד] כאשר נדרת ליי' אלהיך נדבה. ויש נדר קרויה נדבה? אלא לחייב על כל נדר ונדר בפני עצמו, ועל כל נדבה ונדבה בפני עצמה. אי זהו נדר? האומר הרי עלי עולה. ואיזהו נדבה? האומר הרי זה עולה. ר' חמא חבריהון דרבנן בעי אמר הרי עלי עולה וחזר ואמר הרי זו עולה. האם חייב גם משום נדר וגם משום נדבה ואם עברו שלוש רגלים ולא הקריב עובר על שני לאוים? רבי חיננא בעי לא מסתברא דא אלא יש מקום להסתפק אם אמר הרי זו עולה וחזר ואמר הרי עלי עולה. שהרי עלי חמור יותר מהרי זו. שכשאומר הרי עלי, מקבל עליו אחריות. איסור חמור חל על איסור קל. אין איסור קל חל על איסור חמור. תנן, באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים. תני, הוסיפו עליהן שכר בתים ותרומת שקלים. שכר בתים א"ר יונה והוא

שאמר שנה זו שאז השכירות עד א' בניסן. אבל אם אמר שנה אחת נותן שנים עשר חדשים מעת לעת. ותרומת שקלים. תנן התם, באחד באדר משמיעין על השקלים. ולמה דווקא באחד באדר? כדי שיביאו ישראל את שקליהן בעונתן, ויתתם תרומת הלשכה מן התרומה החדשה בזמנה באחד בניסן. כהא דאמר רבי שמואל בר רב יצחק, שתורמים דווקא באחד בניסן מפני שסמכו תרומת הלשכה כתחלתה. דכתיב [שמות מ יז] ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן ותני עלה. ביום שהוקם המשכן, בו ביום נתרמה התרומה. רבי טבי ורבי יאשיה אמרו בשם כהנא, נאמר כאן [במדבר כח יד] עלת חדש בחדשו לחדשי השנה. ונאמר להלן [שמות יב ב] החדש הזה ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. מה חדשי שנאמר להלן, אין מונין אלא מניסן. אף חדשי שנאמר כאן, אין מונין אלא מניסן. א"ר יונה, שבק רבי טבי ראשה דמתניתא, ואמר סופה דלא כן ולא היה צריך לעשות כך כיוון שלא מובן ההקשר למחצית השקל והיה לו לומר כהדא דתני [במדבר כח יד] זאת עולת חדש בחדשו. יכול יהא תורם בכל חדש וחדש? ת"ל בחדשו לחדשי השנה. בחודש א' הוא תורם לכל חדשי השנה. יכול באיזה חדש שירצה? נאמר כאן חדשי, ונאמר להלן חדשי. מה חדשי שנאמר להלן, אין מונין אלא מניסן. אף חדשי שנאמר כאן, אין מונין אלא מניסן. תמן תנינן ר"מ אומר באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, בן עזאי אומר [דף ה עמוד ב] האלוליים מתעשרין בפני עצמן. אמר רב חונה טעמיה דר' מאיר דעד כאן הן מתמצות לילד מן הישנות שהתעברו לפני ניסן שהעיבור חמישה חדשים, מכאן והילך הן מתחילות לילד מן החדשות מהעיבור שאחרי ניסן. ר' יוסי בי ר' בון אמר בשם רב חונה, טעמא דר' אלעזר ור"ש. [תהילים סה יד] דכתיב לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו. לבשו כרים הצאן, אלו הבכירות שהתעברו קדם ניסן, ועמקים יעטפו בר אלו האפילות שמתעברות בניסן שעמקים עטופים בר, יתרועעו שניהם יחד אף ישירו יתעשרו אלו ואלו נכנסין לדיר להתעשר. אמר בן עזאי הואיל ואלו אומרים כך ואלו אומרים כך, יהו האלוליים מתעשרין בפני עצמן. הא כיצד? נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול וחמשה בתשרי, אינן מצטרפין. הנולדים באב לא מצטרפים לנולדים באלול, שמא הלכה כרבי מאיר שאחד באלול הוא ראש השנה. הנולדים באלול לא מצטרפים עם הנולדים בתשרי, שמא הלכה כר"א ור"ש שאחד בתשרי הוא ראש השנה. והנולדים באב לא מצטרפים לנולדים בתשרי לדעת כולם. נולדו לו חמשה בתשרי וחמשה באב הרי אלו מצטרפין. וכן עזאי מכריע על דברי תלמידיו ר"מ ר"א ור"ש? ר' ירמיה ור' מיישא אמרו בשם ר' שמואל בר רב יצחק, שכן נחלקו עליה אבות העולם. מאן אינון אבות העולם? תנא ר' יונה קומי ר' ירמיה. אבות העולם אלו ר' ישמעאל ור' עקיבה. זאת אומרת שבן עזאי תלמיד וחבר היה לר' עקיבה. דאין תימר רבי עקיבא רביה הוה. אית בר נש אמר לרביה, הואיל ואלו אמרים כן ואלו אמרים כן? ר' אבהו בשם ר' שמואל בר רב יצחק שמע ליה שבן עזאי תלמיד וחבר היה לר' עקיבה מן הדא דתנן, נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו בית הלל וב"ש מודים שיחלוקו א"ר עקיבא מודה אני בזה שנכסים בחזקתם. אמר לו בן עזאי על החלוקין על מה שב"ה וב"ש חולקים אנו מצטערין אלא שבאתה לחלק עלינו את השוין שאתה חולק על מה שהם מסכימים, זאת אומרת בן עזאי חבר ותלמיד היה לר' עקיבה, דאין תימר רביה, אית בר נש אמר הכי לרביה? תמן תנינן. מאחד בתשרי עד כ"ט באלול הרי אלו מצטרפין. חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה אינן מצטרפין. חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפין. אם כן למה אמרו שלש גרנות למעשר בהמה? שעד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט. הגיעה הגורן לא ישחוט ואם שחט פטור. א"ר יוסה זאת אומרת מעשר בהמה לא עשו אותו לא כחנט כפירות שהולכים בהם אחר חניטה ולא כשליש כתבוא וזתים שהולכים אחר הבאת שלישי. דאין תימר כחנט, ניתני כל המעוברים מכ"ט באלול. ואין תימר כשליש שזה גמר גידולו שהוא ראוי לאכילה, ניתני כל הנולדים עד עשרים ושנים באלול. אבל הנולדים אח"כ אינם ראויים לקרבן בשנה זו שהם מחוסרי זמן שאסורים לקרבן שמונה ימים. ר' שמי אמר בשם ר' בון בר חייה. כשליש עשו אותו ובשיטת רבי שמעון. דרבי שמעון אמר מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר. קם רבי מנא עם ר' שמי וא"ל, את אמרת הדא מילתא שהמשנה כר"ש? והא תנינן בן עזאי אומר האלוליים מתעשרין בפני עצמן. מאי לאו אפילו נולד מכ"ב עד כ"ט באלול אף שאינם ראויים לקרבן בשנה זו שהם מחוסרי זמן. וזה מסתדר רק בשיטת ר"ש. אית לך מימר בן עזאי כר"ש ולא כרבנן? אלא הכל אחר הלידה. כמה דאת אמר על דרבנן שהנולדים מכ"ב אלול כוון שהם מחוסרי זמן בגורן זו, מניחן ומעשרן לגורן הבאה והן מתעשרין עם בני שנתן. כן את אמר על דבן עזאי, מניח את הנולדים מכ"ב אלול עד כ"ט באלול לגורן הבאה והן מתעשרין עם בני אלול. אמר רב חונה, זאת אומרת שמונה ימים שהבכור מחוסר זמן בהן, עולין לו מתוך שנתו שמוצה להקריב את הבכור בתוך שנתו. אמר רבי מנא. ר' יונה אבא שמע לה מן הדא דכתיב [דברים טו יט] כל הבכור אשר יולד בבקר ובצאן הזכר תקדש ליי

אלהיך. הא כיצד הרי הוא קדוש מבטן ולמה נאמר תקדיש? אלא ללמד שמשעת לידתו אתה מונה לו

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק א הלכה ב

מתני': באחד בתשרי ר"ה לשנים ולשמיטין וליובלות ולנטיעה [דף ו עמוד א] ולירקות. באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, ובית הלל אומרין בט"ו בו:

גמ': תנן, באחד בתשרי ר"ה לשנים. מניין? כתוב אחד אומר [שמות כג טז] וחג האסיף בצאת השנה. וכתוב אחד אומר [שם לד כב] וחג האסיף תקופת השנה. ישנם ארבע תקופות בשנה תקופת ניסן תקופת תמוז תשרי וטבת. אי זהו חדש שיש בו חג, ותקופה, ואסיף, ושנה יוצא בו? אי זה זה? זה תשרי. אין תימר טבת, אית ביה תקופה ולית ביה חג ואסיף. אין תימר ניסן, אית ביה תקופה וחג, ולית ביה אסיף. אין תימר תמוז? אית ביה תקופה ואסיף, ולית ביה חג. ואי זה זה? זה תשרי. אמרין חברייא קומי ר' יונה, ויהא תמוז? רבי יונה סבר שהם חשבו שהתורה צוותה לעשות חג בחודש שיש בו תקופה ואסיף, אמר לון כתיב בחדש השביעי ואתון אמרין הכין? אמרין ליה השאלה שלם היתה ויהא החדש השביעי תמוז, ולמה נקרא תשרי? אמר לון מיכן והילך על שמות חדשים אתם רבים עלי? הא"ר חנינה שמות חדשים עלו בידם מבבל. בראשונה קראו לתשרי ירח איתנים כדכתיב [מלכים א ח] ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי. ונקרא ירח האיתנים לפי שבו נולדו אבות מתו אבות ונפקדו אימהות. בראשונה היו קראים לחדש חשוון בול כדכתיב [מלכים א ו לח] ובשנה האחת עשרה בירח בול הוא החדש השמיני כלה הבית לכל דבריו ולכל משפתי ויבניהו שבע שנים. ונקרא בול לפי שבו העלה נבל והארץ עשויה בולות בולות. ושבנו בוללים לבהמה מתוך הבית. בראשונה היו קראים לחדש אייר זיו כדכתיב [שם לז] ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים, בשנה הרביעית בחדש זיו הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל. ונקרא זיו, לפי שבו זיוו של עולם, הצמחים ניכרין והאילנות ניכרין. מיכן והילך מאז שירדו לבבל השתמשו בשמות אחרים כדכתיב [נחמיה ב א] ויהי בחדש ניסן שנת עשרים [שם א א] ויהי בחדש כסליו שנת עשרים [אסתר ב טז] בחדש העשירי הוא חדש טבת. רשב"ל אמר, אף שמות המלאכים עלו בידן מבבל. בראשונה קדם שגלו לבבל כתיב [ישעי' ו ו] ויעף אלי אחד מן השרפים. וכתוב [שם ב] שרפים עומדים ממעל לו. מיכן והילך כתיב [דניאל ט כא] והאיש גבריאלי. וכתוב [שם י כא] כי אם מיכאל שרכם. לשמיטות מנין? דכתיב [דברים טו א] מקץ שבע שנים תעשה שמטה. מה שנים מתשרי, אף שמיטות מתשרי. ליובלות מנין? דכתיב [ויקרא כה ח] וספרת לך שבע שבתות שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה. וכתוב [ויקרא כה י] וקדשתם את שנת החמישים שנה. מה שנים ושמיטין אף יובלות מתשרי. התיבון והכתיב [שם ט] והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש. משמע שהיובל מתחיל ב' בתשרי ולא באחד בתשרי? ר' יונה ור' יוסה תרויהון אמרי בשם רבי שמואל בר רב יצחק, כדי שיהו כל חדשי השנה שוין, ולא יהא חדש אחד נחלק לב' שנים. התיבון, והתיבון באחד בשבט ר"ה לאילן כדברי ר' ש, ב"ה אומרין בט"ו בו? הרי לדעת ר' יוסה יוצא שאין כל חדשי השנה שוין וחדש אחד נחלק לב' שנים? יתכן ויובל שונה שכן מונים ליובלות. כיצד לנטיעה? תני הנוטע והמבריך והמרכיב ל' יום לפני ר"ה, עלתה לו שנה שלימה ומותר לקיימו בשביעית. פחות מל' יום לפני ר"ה, לא עלתה לו שנה שלימה ואסור לקיימן בשביעית. משום שישראל מונים לנטיעות וכיוון שפחות משלושים יום אינם נחשבים נמצא שהשנה הראשונה שנמנת היא שנת השמיטה ויבאו לחשוד שנטע בשביעית. אבל אמרו פירות נטיעה זו שנטעו קדם שלושים יום אסורין עד ט"ו בשבט. מ"ט? אמר ר' יוסה בשם ר' יוחנן דכתיב [שם יט כד] ובשנה הרביעית. [דף ו עמוד ב] מה את ש"מ? אמר רבי זעירא כתיב [ויקרא יט כג] שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל ובשנה הרביעית יהיה כל פריין קדש הילולים לה'. דפעמים שאף מה שגדל ברביעית אסור. אמר רבי אבא בר ממל קומי ר' זעירא. נראים הדברים שצריך להמתין עד ט"ו בשבט בשנטעו שלשים יום לפני ר"ה. אבל אם נטעו פחות משלושים יום לפני ר"ה שאז מתחיל למנות מראש השנה ונמצא שעברו שלוש שנים שלמות אן צורך להמתין לט"ו בשבט של שנה רביעית. דאיתא חמי, שנה שלימה עלתה לו ואת אמר הכין? א"ל ואין כיני שיש להקפיד על שלוש שנים

שלמות, ואפילו נטעו שלשים יום לפני ר"ה יהא אסור עד ל' יום לפני ר"ה. מאי כדון? א"ר מנא מכיון שהוא עומד בתוך שנתו שהרי לא משלים עד ראש השנה קבעו שכשיגיעה לט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילן כאילו משלים שנתו. אבל אם משלים שנתו ומונה עד ראש השנה אינו צריך להוסיף ולחכות עד ט"ו בשבט. **תנן**, באחד בתשרי ר"ה לשנים ולשמיטין וליובלות ולנטיעה ולירקות. כיצד לירקות? לקט ממנו ישראל ערב ר"ה עד שלא חשיכה, ועכו"ם משחשיכה, מעשר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו. **תנן**, באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, ובית הלל אומרים בט"ו בו. מאי טעמה? ר' זעירה רבי אילא ורבי אלעזר אמרו בשם רבי הושעיה. חד אמר מפני שכבר יצאו רוב גשמי שנה כולה, וכבר רובה של תקופה מבחוץ. וחורנה אמר, מפני שעד כאן הן חייני ממי השנה שעברה. מיכן והילך הן חייני ממי השנה הבאה. ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא. מן מה דא"ר יסא דר' אילא ורבי אלעזר אמרו בשם רבי הושעיה כבר יצא רוב גשמי השנה כולה וכבר רוב התקופה מבחוץ, הוי אומר רבי זעירה הוא דאמר עד כאן הן חייני ממי השנה שעברה מיכן והילך הן חייני ממי השנה הבאה. מעשה בר"ע שלקט אתרוג באחד בשבט, ונתן עליו חומרי ב"ש וחומרי ב"ה. כגון שיצא שניה ונכנסה שלישית ועישר שני מעשרות מעשר שני שמא הלכה כב"ה ורק בט"ו בשבט מתחלפת שנה. ומעשר עני שמא הלכה כב"ש שבא' בשבט מתחלפת שנה. ולמה לי אתרוג? אפילו שאר כל האילן. תנן לא כחומרי ב"ה וכחומרי ב"ש נהג אלא כחומרי רבן גמליאל וכחומרי ר"א. דתנן אתרוג שווה לאילן לערלה ולרבעי ולשביעית ושווה לירק שבשעת לקיטתו עישורו דברי רבן גמליאל. ר' אליעזר אומר אתרוג שווה לאילן לכל דבר. והא רבן גמליאל ור' אליעזר על דב"ה אינון שהרי הלכה כב"ה אם כך למה ר"ע שליקט אתרוג בא' בשבט עישר שני מעשרות? הרי ראש השנה זה ט"ו בשבט כך שבן אם הולכים אחר לקיטה בן אם הולכים אחר חניטה א' בשבט זה אותה שנת מעשר. א"ר יוסה בי רבי בון, תיפתר באתרוג שהה על האילן שנתים שחנט קודם לט"ו בשבט בשנה קודמת של שנייה ונכנסה שלישית, על דעתיה דרבן גמליאל עישורו עני, על דעתיה דר' אליעזר עישורו שני. [דף ז עמוד א] מה עשה? קרא שם על מעשר שבו ופדייו ונתנו לעני. ואת כסף הפדיון העלה לירושלים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק א הלכה ג

מתני': בארבעה פרקים העולם נידון. בפסח על התבואה. בעצרת על פירות האילן. ובראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר [תהילים לג טו] היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם. ובחג נידונין על המים:

גמ': אית תניי תני כולהם נידונין בראש השנה, וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בר"ה. אית תניי, תני כולהם נידונין בראש השנה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם ביה"כ. אית תניי תני, כולהם נידונין בר"ה וגם גזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו. אית תניי תני כל אחד ואחד נידון בזמנו וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו. מתני' כמאן דאמר כל אחד ואחד נידון בזמנו וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו. דתניין ובחג נידונין על המים משמע שגם הדין היה בחג. מילתיה דרב אמרה דכולהם נידונין בר"ה וגזר דינו של אחד מהן מתחתם בר"ה. דתני בתקיעתא מוסח תפילת מוסף של ר"ה דרב זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון, כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. ועל המדינות בו יאמר אי זו לחרב ואי זו לשלום, אי זו לרעב ואי זו לשובע שזה גזר דין על המים על התבואה ופירות האילן. ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות. ודלא כר' יוסה. דר' יוסה אמר יחיד נידון בכל שעה. מה טעמא? דכתיב [איוב ז יח] ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו. ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו. ואת האומות בלילה בשעה שהן בטילין מן העברות. שמואל אמר, מיד שהוא דן את ישראל הוא דן את האומות. מה מקיים שמואל

ידין לאומים במישרים? דנן ככשירים שבהן. מזכיר להם מעשה יתרו, מזכיר להן מעשה רחב הזונה. **תנן, בפסח על התבואה.** ר' חיייה בר אבא בעי. תבואה שלקה בערב הפסח מאי זה דין לוקה? אין תימר משתא דעלת פסח שיבא למחרת עד כדון לא עלת. אין תימר משתא דנפקת שבפסח שעבר נגזר עליה ללקות, אך הוות מורכה כל שתא מלקי כדון למה חיכו לה ולקתה רק עכשיו. **תנן, ובראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון.** אלו שמתים מראש השנה ועד יום הכיפורים, מאי זה דין הם מתים? אין תימר משתא דעלת ראש השנה שבא עד כדון לא עלת שהרי החתימה תהיה ביוה"כ. אין תימר בשתא דנפקא, אך הוון מורכין כל שתא ומות כדון למה חיכו להם ומתו רק עכשיו. ולא שמיע דא"ר קרוספא בשם ר' יוחנן, שלש פינקסיות הם. אחת של צדיקים גמורין, ואחת של רשעים גמורין, ואחת של בינוניים. זה של צדיקים גמורין, כבר נטלו איפופסי חותם של חיים מראש השנה. זה של רשעים גמורין, כבר נטלו איפופסי שלהן מראש השנה. של בינוניים כבר ניתן להן עשרת ימי תשובה שבין ראש השנה ליום הכיפורים. אם עשו תשובה, נכתבין עם הצדיקים. ואם לאו נכתבין עם הרשעים. מ"ט? דכתיב [שם סט כט] ימחו מספר חיים אלו הצדיקים ועם צדיקים אל יכתבו. רבי חנניה חבריהון דרבנן בעי [דף ז עמוד ב] ואין הקדוש ברוך הוא רואה את הנולד ויודע מי יעשה תשובה? אז למה ממתין עד יוה"כ? ולא שמיע דא"ר סימון בשם רבי יהושע בן לוי, אין הקדוש ברוך הוא דן את האדם אלא בשעה שהוא עומד בה, ולא על פי מה שעתיד להיות. מ"ט? דכתיב [בראשית כא יז] אל תיראי כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם. א"ר לוי כתיב [תהילים ה ו] לא יתיצבו הוללים לנגד עיניך שנאת כל פועלי און. לא יתיצבו הוללים לדין לנגד עיניך, למה ששנאת כל פועלי און אינך דן על מחשבות רעות אלא פי המעשים. ר' יששכר דכפר מנדי דרש ליה מהכא [איוב יא יא] כי הוא ידע מתי שוא, וירא און ולא יתבונן. שאף שהקב"ה רואה שבעתיד יעשו און, עושה כאינו רואה ואינו דן אלא כשיעשו. רבי יהושע בן לוי אמר מהכא [שם ח ו] אם זך וישר אתה כי עתה יעיר עליך ושלם נות צדקך. אם זך וישר הייתה אין כתיב כאן, אלא אם זך וישר אתה. מכאן שאן דנין לאדם אלא על פי מה שהוא עכשיו. א"ר חיייה בר אבא מאי דכתיב [משלי ל לא] זרזיר מתנים או תיש ומלך אלקום עמו. בנוהג שבעולם זה מבקש לנצח זרזירו תרגול קרב וזה מבקש לנצח זרזירו, אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן. אלא ומלך אל קום עמו. לא בעי תקום לנצח דידיה וכן כתיב [תהילים קג ט] כי לא לנצח יריב. הקב"ה לא רוצה לנצוח יריב. א"ר אלעזר, פרא בסיליוס מלך, או נימוס כחן, או גריפות בעל שררה. בנוהג שבעולם מלך בשר ודם או בעל שררה גוזר גזירה. רצה מקיימה רצה אחרים מקיימים אותה. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, אלא גוזר גזירה ומקיימה תחילה. מאי טעמא? כדכתיב [ויקרא כב ט] ושמר את משמרתני אני ה'. אני הוא ששימרתני מצותיה של תורה תחילה. הכוונה שהקב"ה בחר להנהיג את העולם לא בדרך אקראית אלא על פי החוקיות של התורה. א"ר סימון כתיב [שם יט לב] מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני ה'. אני הוא שקיימתי עמידת זקן תחילה כדכתיב, וה' ניצב עליו. א"ר סימון כתיב [דברים ד ח] ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אני נותן לפניכם היום. ר' חמא בי ר' חנינה ור' הושעיה. חד אמר אי זו אומה כאומה הזאת? בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא. אבל ישראל אינן כן אלא לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמחים, כי הם יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים. וחורנה אמר אי זו אומה כאומה הזאת? בנוהג שבעולם. השלטון אומר הדין היום, והליסטים אומר למחר הדין. למי שומעין לא לשלטון? אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן. אמרו ב"ד היום ראש השנה, הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת, העמידו בימה יעמדו קטיגורין שאמרו בני היום ראש השנה. נמלכו ב"ד לעברה למחר. הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת, העבירו בימה יעברו סניגורין יעברו קטיגורין שנמלכו בני לעברה למחר. מ"ט? כדכתיב [תהילים פא ה] כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. אם אינו חוק לישראל כביכול אינו משפט לאלהי יעקב. אמר ר' קריספא בשם ר' יוחנן. לשעבר [ויקרא כג ד] אלה מועדי ה'. מיכן ואילך אשר תקראו אותם. א"ר אילא. אם קריתם אותם, הם מועדי. ואם לאו, אינן מועדי. אמר ר' סימון, כתיב [תהילים מ ו] רבות עשית אתה ה' אלהי, נפלאותיך ומחשבותיך אלינו. לשעבר רבות עשית שקבעתה המועדים. מיכן והילך נפלאותיך ומחשבותיך אלינו שישראל קבעים המועדים. א"ר לוי משל למלך שהיה לו אירלוגין שעון שלפיו קובע את המועדות. כיון שעמד בנו, מסרה לו. אמר רבי יוסה בר חנינה, משל למלך שהיה לו שומרה כיון שעמד בנו מסרה לו. אמר רבי אחא, משל למלך שהיה לו טבעת כיון שעמד בנו מסרה לו שב"ד גוזר והקב"ה מקיים שנאמר כי חוק

לישראל הוא. אמר רבי חיייה בר אבא, **משל** לנגר שהיו לו כלי נגרות כיון שעמד בנו מסרה לו. כך מסר הקב"ה לישראל את התורה לתקן עולם. אמר ר' יצחק, **משל** למלך שהיו לו אוצרות גשמים, כיון שעמד בנו מסרם לו. ורבנן אמרי, **משל** לרופא שהיה לו נרתיק של רפואות, כיון שעמד בנו מסרה לו. זו התורה שנאמר רפאות לשריך: **תנן**, ובראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון. ר' אחא אמר כהדין דירין כבשים שבדיר שבשעת מעשר מוצאין אותם אחד אחד. ורבנן אמרי כהדא במגנימין נידונים בבית משפט. **תנן**, ובראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון מ"ט? שנאמר [תהילים לג טו] היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם. וא"ר לוי היוצר יחד לבם, כבר הבין את כל מעשיהם. אמר רבי אלעזר בנוהג שבעולם מה נוח ליוצר הזה לעשות מאה קנקנים או להסתכל בהן? לא להסתכל בהן? וכיוון שהקב"ה ברא את כולם כאחד שכל הנשמות גנוזות באדם הראשון **כל שכן שהוא מבין אל כל מעשיהם. רבי ברכיה אמר היצר יחד ליבם, הכוונה שיוצרך רוצה שיהא ליבין יחיד אליו. רבי אבון אמר, מי שהוא יחיד בעולמו כבר הבין את כל מעשיהן: תנן**, ובחג נידונין על המים. מתניתין דרבי עקיבא היא. דרבי עקיבא אמר ניסוך המים דבר תורה. **שנאמר** בשני [במדבר כט יט לא לג] ונסכיהם, בששי ונסכיה, בשביעי כמשפטם. מ"ם וי"ד מ"ם מים. אמרה התורה הבא שעורים ביכורים בפסח, שתתברך לפניך התבואה. הבא חיטים בכורים בעצרת, שיתברכו לפניך פירות האילן. אמור מעתה, ניסוך המים בחג שיתברכו לפניך המים. תני רשב"י. הרי שהיו ישראל כשירין בר"ה, ונגזרו להם גשמים מרובין ובסוף חטאו. לפחות מהן אי אפשר שכבר נגזר גזירה. מה הקדוש ברוך הוא עושה? מפזרן לימים ולמדברות ולנהרות כדי שלא תיהנה הארץ מהן. מה טעם? **כדכתיב** [איוב לח כו] להמטיר על ארץ לא איש, מדבר לא אדם בו. הרי שלא היו ישראל כשירין בר"ה, ונגזרו להן גשמים מעוטים ובסוף עשו תשובה. להוסיף עליהן א"א שכבר נגזרה גזירה. מה הקדוש ברוך הוא עושה להן? מורידן כדי הארץ ומשיב עמהן טללים ורוחות כדי שתיהנה הארץ מהן. מ"ט? **כדכתיב** [תהילים סה יא] **תלמיה** רוח נחת גדודיה ברביבים תמוגגנה צמחה תברך. **כתיב** [איוב כד יט] ציה גם חם יגזלו מימי שלג שאול חטאו. עונות שעשו ישראל בקייץ שלא נתנו מעשרות גזלו מהן מימי השלג. כתיב [דברים יא יב] תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה. כהנא אמר, מרשית כתיב. מדוע לה בראשה שנה שהיא רשה בתחילתה, בזכות שהציבור מצטערים ומתפללים בכוונה י' הב לה אחרית טבא בסיפא:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק א הלכה ד

מתני': על ששה חדשים השלוחין יוצאין. על ניסן מפני הפסח, ועל אב מפני התענית, ועל אלול מפני ראש השנה, ועל תשרי מפני תקנת המועדות, ועל כסליו מפני חנוכה, ועל אדר מפני הפורים. וכשב"ה קיים יוצאין אף על אייר מפני פסח קטן:

גמ': ויצאו אף על העצרת? עצרת חתוכה היא **שזמנה קבוע חמישים יום לאחר הפסח. כיוון שכן** אשכחת אמר, פעמים **שעצרת בחמשה בסיוון פעמים בששה פעמים בשבעה. ניסן ואייר שלימים בה'. כסדרן בו'. חסירין בז'.** [דף ח עמוד ב] **תנן, ועל תשרי מפני תקנת המועדות. ולא כבר יצאו** באלול? **והרי מימות עזרא לא מצאנו אלול מעובר. אלא בגין מודעא דאיתקדש ירחא ולא עיברו את אלול שלא יהיה ליבם נוקפם שמא התעבר ויצומו יומים.** אמר ר' יהושע בן לוי. אנא עריב לאילין דאזלין לנימורין להודיע אם עיברו את אלול. דלית חד מינהון מיית מי אזל שבזכותו הם ינצלו שלא יצטרכו לצום יומים מספק, כי תמן בכל חשין לצומא רבה תרין יומין. אמר לון רב חסדא למה אתם מכניסין עצמכם לספק הזה? חזקה שאין בית דין מתעצלים בו **ולא יעברו את אלול. אבוא דר' שמואל בר רב יצחק חש על גרמיה וצם תרין יומין אפסק כרוכה מעיו ודמך:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק א הלכה ה

מתני': על שני חדשים מחללין את השבת לקדש את החדש על ניסן ועל תשרי שבהן השלוחין יוצאין לסוריא ובהן היו מתקנין את המועדות. וכשבית המקדש קיים מחללין אף על כולן

מפני תקנת הקרבן. בין שנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת. רבי יוסי אומר אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת. מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועיכבן רבי עקיבה בלוד. שלח לו רבן גמליאל, אם מעכב אתה את הרבים נמצאת מכשולן לעתיד לבוא:

גמ': **תנן, בין שנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת.** מהו בעליל? מפורסם, כמה דאת אמר [תהילים יב ז] כסף צרוף בעליל לארץ מזקק שבעתים. **תנן**, מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועיכבן ר"ע בלוד. **אף ר"ע מודה שדוחים את השבת. ולא עיכבן אלא מפני שהן מ' זוג** כי מסתמא גם ביבנה ראו ולמה לחלל שבת. אבל אם היה זוג אחד לא היה מעכבו. **תנן**, שלח לו ר"ג אם מעכב אתה את הרבים נמצאת מכשולן לעתיד לבוא. לא נמצאת מעכב את הרבים מלעשות דבר מצוה? וכל המעכב את הרבים מלעשות דבר מצוה צריך נידוי. אמר ר' יהודה הנחתום. ח"ו לא נתנדה ר' עקיבה, אלא ראש גדר היה. ושלח ר' גמליאל והעבירו מראשיתו:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק א הלכה ו

מתני': אב ובנו שראו את החדש ילכו. לא שמצטרפין זה עם זה אלא שמא יפסל אחד מהן יצטרף השני עם אחר. ר"ש אומר אב ובנו וכל הקרובים כשירין לעדות החדש. א"ר יוסי, מעשה בטוביה הרופא שראה את החדש בירושלם הוא ובנו ועבדו משוחרר, וקיבלו הכהנים אותו ואת בנו ופסלו את עבדו. וכשבאו לב"ד קבלו אותו ואת עבדו ופסלו את בנו:

גמ': טעם דר"ש **שקרובים כשרים** כתחילתה [שמות יב א ב] **דכתיב** ויאמר ה' אל משה ואל אהרן החדש הזה לכם ראש חדשים. **עדות זו כשרה בכם אף שאתם אחים. וחכמים אמרו, כמותכם בגדולי הדור. תנן, מעשה בטוביה הרופא שראה את החדש בירושלם הוא ובנו ועבדו משוחרר, וקיבלו הכהנים אותו ואת בנו ופסלו את עבדו. אף שהיה משוחרר משם פסול יחוס. וכשבאו לב"ד קיבלו אותו ואת עבדו ופסלו את בנו משם קרוב:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק א הלכה ז

מתני': אלו הן הפסולין המשחק בקוביא והמלוה בריבית [דף ט עמוד א] ומפריחי יונים וסוחרים שביעית ועבדים זה הכלל כל עדות שאין האשה כשירה לה אף הן אינן כשירין:

גמ': זה המשחק בפסיפסין. אחד המשחק בפסיפסין ואחד המשחק בקליפי אגוזים ורימונים. מאימתי מקבלין אותו? משישבור את פסיפסיו ויבדק ויחזור בו חזרה גמורה. מלוה בריבית זה שהוא מלוה בריבית מאימתי מקבלין אותם? משיקרע את שטרותיו ויבדק ויחזור חזרה גמורה. מפריחי יונים, זה שהוא ממרה יונים. אחד ממרה מזרז בתחרות יונים, ואחד ממרה שאר בהמה חיה ועוף. מאימתי מקבלין אותו? משישבור את פגימיו המקלות שבהם מזרז את החיות ויבדק ויחזור בו חזרה גמורה. סוחר שביעית, זה תגור שביעית. אי זהו סוחר שביעית? זה שהוא יושב ובטל כל שני שבוע, **וכיון שהגיעה שביעית התחיל מפשיט את ידיו ונושא ונותן בפירות עבירה.** מאימתי מקבלין אותו? משתגיע שביעית אחר ויבדק ויחזור בו חזרה גמורה. תני, רבי יוסי אומר שני שביעיות. תני בשם ר' נחמיה, **שיחזור בו** חזירת ממון **ולא** חזירת דברים ויאמר, הא לכם מאתים זוז וחלקום לעניים מה שנשתכרתי מפירות עבירה. **תני**, הוסיפו עליהן הרועים והחמסנים והגזלנים וכל החשודין על הממון עדותן בטילה. א"ר אבהו, ובלבד ברועים בהמה דקה. אמר רב חונה. מאן תנא מפריחי יונים? ר' אליעזר, דתנין תמן.

אמרו בפני ר' עקיבא שני דברים בשם ר' אלעזר, ואחד בשם רבי יהושע. שני דברים בשם ר' אלעזר, יוצא היא אשה בעיר של זהב. ומפריחי יונים פסולין מן העדות. משמע שרובן כשרים לעדות שלא כמשנתנו. **תנן התם** בסנהדרין. **ואלו הן הפסולין** לעדות ממון **המשחק בקוביא והמלוה בריבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית**. א"ר מנא קומי ר' יוסה כל ההיא רשימה של פסולים לעדות ממון מדרבנן כר' אליעזר? שהרי מופיעה שם מפריחי יונים. א"ל דברי הכל היא, מהו דברי הכל היא? והרי אמרו לפני רבי עקיבא שמפריחי יונים פסול רק לדעת ר"א, והרי הוא מופיעה ברשימה בסנהדרין. אמר ליה הכא א"ר יוסה, יודעין אנו שהוא פסול לעדות ממון אף לדעת חכמים שהרי הוא חשוד על הממון. מה באו להעיד לפני ר"ע? **שלדעת ר"א** כשם שהוא פסול מעדות ממון, כך הוא פסול מעדות נפשות. וכאן וכי עידי החדש כעידי נפשות אינון? **אם כך גם משנתנו דברי הכל**. והא תני **בסיפא** זה הכלל, כל עדות שאין האשה כשירה לה אף הם אינן כשירין לה. ואך אמרתה מאן תניתה רבנן, והרי לרבנן מפריחי יונים כשרים לעדות נפשות אף שנשים פסולות. וכי רבנן כרבי אליעזר מודיי ליה שגם לעניין נפשות מפריחי יונים פסולים? הרי פליגין עלויי. אלא ודאי משנתנו ר"א היא. אמר רבי יונה בשם רב חונה, כולהו כרבי אליעזר אתיין. ואילין פולגוותה כאילין פולגוותה דתני. עד זומם פסול בכל עדות שבתורה דברי ר"מ. א"ר יוסי, אימתי? בזמן שנמצא זומם בעדות [דף ט עמוד ב] נפשות. אבל אם נמצא זומם בעדות ממון, על הממון נחשד וממון נפסל אבל לא על נפשות. ואתייה דר' יוסי כרבנן, ודר"מ כר' אליעזר.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק א הלכה ח

מתני': מי שראה את החדש ואינו יכול להלך, מוליכין אותו על החמור אפילו במטה. אם צודה להן, לוקחין בידן מקלות. ואם היתה דרך רחוקה, לוקחין בידן מזונות. שעל מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויוצאין לעדות החדש. שנאמר [ויקרא כג ד] אלה מועדי ה' מקראי קדש:

גמ': א"ר יצחק דיברה התורה בכל לשון מילים שאולות כגון מה שנאמר [בראשית כד כא] והאיש משתאה לה. שפרוש המילה התפלא. אבל באמת כוונת הפסוק שהמתין לה עד שתסיים מלשון שהיה. ודברו חכמים בכל לשון כגון מה שנאמר, כל גרב שהוא מחזיק סאתים. פירוש המילה גרב זה שחין נפוח אבל באמת כוונת המשנה לחבית שהיא נפוחה, וכן מה שנאמר אם צודה להם לוקחים בידן מקלות. צידה פירושה לתפוס בעלי חיים ולא בני אדם. אבל כאן הפירוש שהם מפחדים שיתפשו על ידי ליסטים או חיות. יכול כשם שמחללין את השבת להעיד על החדש, כך מחללין את השבת להודיע עליהן שנתקיימו? ת"ל [ויקרא כג ד] אשר תקראו אתם במועד. על קריאתן אתה מחלל את השבת, ואין אתה מחלל את השבת להודיע שנתקיימו. רשב"ל בעי. קצירת העומר מהו שתדחה את השבת ביום אם לא קצרו בערב? התיב ר' אביי. והא תנינן מצותו לקצור בלילה. נקצר ביום כשר ודוחה השבת. ולא קיבלה רשב"ל דהוא סבר נקצר ביום כשר מדובר ביום חול. ודוחה שבת בנקצר בלילה. א"ר אחא חזר בו רשב"ל והסכים שדוחה שבת מן הדא דתניא. כיון שחשיכה אמר להן בא השמש, אומר הין. בא השמש אומר הין. ואם היה שבת אומר שבת היום אומר הין. אם כך המשנה שלנו שאמרה שקצירת העומר דוחה שבת. במה אנן קיימין? אם ללילה, כבר הוא אומר דתנן ואם היה שבת אומר שבת היום אומר הין. אלא אם אינו ענין ללילה תניהו ענין ליום. [דף י עמוד א] דבר שהוא דוחה את השבת ביום כגון מילה לר"א, מכשירו מהו שידחו את השבת בלילה? מה יש להסתפק? והתנינן העמידו עושה חביתין לעשות חביתין קדם עלות השחר שהיו מחממים מים לצורך רבוכה. תיפתר בחול. תנא ר' חיייה בר אדא, זה סדר תמיד לעבודת בית אלהינו בין בחול ובין בשבת שאף בשבת עשו ק. וכן מהא דתנינן קצרוהו ונתנוהו בקופות הביאווה לעזרה והיו מהבהבין אותו באור בלילה אף בשבת כדי לקיים בו מצות קלי דברי ר' מאיר. אמר רבי יוסי, אין מכאן ראייה. שאפשר ששם התיירו כיוון שכבר הותרה שבת שכבר קצרו בשבת וכיון שהתחיל במצוה אומרים לו מרק. התיב ר' יודן קפודקייא קומי ר' יוסה. הגע עצמך שבא מן העלייה. האם במקרה שהביא שעורים מהעליה אן קולים בשבת מכיון שלא התחיל במצוה אין אומרין לו מרק?. התיב ר' יעקב בר סוסי. והתנינן שעל מהלך לילה ויום מחללין את

השבת ויוצאין לעדות החדש. **מכאן שמחללים שבת בלילה לצורך עדות שהיא ביום.** אמר להן מכיון שהיום צריך ללילה ולילה צריך ליום, שהרי הראיה צריכה להיות בלילה ועדות ביום. **ואם לא ילך בלילה לפעמים לא יגיע ביום להעיד,** כמו שכולו יום. אמר ר' יודה בי רבי בון ולא למפריע הוא קדוש, שאף שמעידים רק ביום הרי הוא קדוש מבלילה. מכיון שהוא קדוש למפריעו הוא יום הוא לילה

הדרן עלך פרק ארבעה ראשי שנים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ב הלכה א

[דף י עמוד ב] מתני': אם אינן מכירין אותו משלחין עמו אחר להעידו. בראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל האדם משקילקלו המינים התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירין. בראשונה היו משיאין משואות משקילקלו הכותים התקינו שיהו שלוחין יוצאין:

גמ': א"ר יונה הכין צורכה מיתני, בראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם. **משקילקלו המינים התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירין.** אם אינן מכירין אותו היו משלחין עמו אחר להעידו. אמר ר' יוסה אפילו כמתניתין אתיא היא, אם אינן מכירין אותו משלחין עמו אחר להעידו, **ולמה הוצרכו לכך? לפי שבראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם משקילקלו המינים התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירין.** ועד אחד נאמן? משלך נתנו לך. **שבדין** היה שלא יהו צריכין עדים. והן אמרו שיהו צריכין עדים והן אמרו עד אחד נאמן. עד אחד מהו שיהא נאמן כשנים? היך עבידה, היו שנים באים להעיד על המולד. אחד הכל מכירין אותו, ואחד אין אדם מכירו. **וחבירו מכירו.** חבירו מהו שיהיה נאמן? **נשמענה מן הדא דתני,** היה אחד מכיר כתב ידו וכתב ידו של חבירו, ואחד אין אדם מכירו וחבירו מכירו. חבירו מה הוא שיצטרף עם אחד מן השוק להעיד עליו? ר' זעירה רב חונה אמרו בשם רב [דף יא עמוד א] אין הוא ואחר מצטרפין על חתימת העד השני. לא צורכה דא שזה פשוט שהרי יוצא ששלושת רבעי השטר יוצא על פי עד אחד והתורה אמרה ע"פ שנים עדים יקום דבר. אלא בזה יש להסתפק כשהיו שנים. אחד הכל מכירין כתב ידו, ואחד אין אדם מכיר כתב ידו אלא חבירו. חבירו מהו שיעשה כאחד מן השוק להעיד עליו. היינו שלא יעיד על כתב עצמו. האם יכול להעיד על כתב חבירו? אף בזה כן נמצאת כל העדות מתקיימת בעד אחד. א"ר יודן ויאות. אילו שנים שיצאו מעיר אחת שרובה עכו"ם כגון הדא סוסיתה. אחד הכל מכירין אותו שהוא ישראל, ואחד אין אדם מכירו אלא חבירו. חבירו מהו שיעשה כאחד מן השוק להעיד עליו כדי ששניהם יוכלו להעיד בעדות אחרת? אם אומר את כן לא נמצאת כל העדות מתקיימת בעד אחד? הכא נמי נמצאת כל העדות מתקיימת בעד אחד. תמן תנינן אמר להן הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה. אם הגיע הרואה אומר ברקאי. מהו ברקאי? ברקת ביצוצות אור. תמן אמרי ברק ברקא הנהר מנהרא. ועד אחד נאמן? שנייא היא הכא שאתה יכול לעמוד עליו. וחש לומר אולי עד דהוא עליל ונפק לבדוק הוא מנהרא? חכימא היא מילתה וניתן להכיר אם גם קדם היה אור. אמר עד אחד נולד איש פלוני בשבת, מלין אותו על פיו. אמר עד אחד חשיכה מוצאי שבת מטלטלין על פיו. ר' אמי מטלטל על פומה דמלייתה נשים שהיו ממלאות מים מיד במוצ"ש רבי מתנייה מטלטל על פי איכרי דזהרא. ר' אימי מל על פי נשים דאמרן שמשא הוות על סוסיתה בשעה שנולד. תנן, אם אינן מכירין אותו משלחין עמו אחר להעידו. מכירין אם שנים רוצים ללכת להעיד אף שדי באחד מהו לחלל עליהן את השבת? נישמענה שמותר מן הדא. דאמר רבי נהוראי בן שנייה. מעשה שירדתי להעיד על עד אחד באושא ולא היו צריכין לי אלא עילה בקשתי להקביל פני חבירי. [דף יא עמוד ב] תנן, משקילקלו המינים התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירין. ומה קלקול הוה תמן? שהיו אומרים עצרת לאחר השבת והיו יוצאין עליו מבערב להעיד שהוא בחזקת שנראה בכדי שיתקדש. מעתה על ניסן לא יקבלינון על שאר ירחיא יקבלינון? א"ר יוסי בי רבי בון עיקר קלקלתהון מן אדר הוות. שהיו מעידים על אדר שהוא חסר וכיון שב"ד לא עושים שלושה חדשים חסרים היו נאלצים לעבר את ניסן. מעתה כד היא דכוותהון היינו שמעודתם יגרם שפסח יצא בשבת לא יקבלינון אין לית הוא דכוותהון יקבלינון? גזרו זו מפני זו. מעשה ששכרו בייתוסין שני עידי שקר להעיד על החדש שנתקדש. ובא אחד והעיד עדותו והלך לו, ובא אחר ואמר. עולה הייתי במעלה

אדומים ראיתו רבוץ בין שני סלעים. ראשו דומה לעגל אזניו דומות לגדי, וראיתו ונבהלתי ונרתעתי לאחוריי והרי מאתים זוז קשורים באפונדתי. אמרו לו הרי מאתים זוז נתונין לך במתנה ושלחך יבאו וילקו. אתה למה הכנסתה עצמך למספק להצטרף אליהם לעדות? אמר להן ראיתי אותם מבקשין להטעות את חכמים. אמרתי מוטב שאלך אני ונודיע לחכמים. **תנן, בראשונה היו משיאין משואות משקילקלו הכותים התקינו שיהו שלוחין יוצאין.** ומה קלקול הוה תמן? דהוון אילין מסבין מדליקין משואות יום דין ואילין מסבין למחר. והיו סבורין שנמלכו ב"ד לעברו והן מתקלקלין. מי ביטל את המשואות? רבי ביטל את המשואות, והתיר לקבל עדות החדש מפי רוצח, והתיר עד מפי עד, והתיר במקרה שהגיעו עדים בלילה שיהו יוצאין עליו מבערב בחזקת שנתקדש אף שב"ד יקדשו רק למחרת ביום. א"ר אבהו אף על גב דאמר את בטלו את המשואות, לא בטלו מים טיבריה כששם היה בי"ד הגדול שבו קידשו את החדש ונהגו להשיא משואות. ר' זעירא בעא קומי ר' אבהו, צפת שהייתה מדליקה כשבטבריה הדליקו מהו דיסבון ידליקו אילין דחמיין ליה? א"ל, רבי ביטל את המשואות ושלוחים יוצאים בכל מקרה צפת למה מסבה. אלא בגין מודעא דאינון ידעין שב"ד בטבריה קידש את החדש ולא יצטרכו לשלוח שליחים אליהם. אין משיאין לילי זמנו אלא לילי עיבורו. לילי זמנו אין משיאין מפני ראש השנה שהוא יו"ט, ולכן נהגו כך גם בכל החדשים. אבל משיאין לילי עיבורו. אין משיאין אלא על החדשים [דף יב עמוד א] המיושבין בזמן מפני יום טוב שחל להיות בע"ש כגון אם ראש השנה חל בשישי. שאי אפשר להשיא משואות לא בזמנו ולא בליל עיבורו. לילי זמנו אין משיאין מפני יו"ט. לילי עיבורו אין משיאין מפני כבוד שבת. ומדליקים במוצאי שבת. ואם אומר את משיאין בין על החדשים המיושבין בזמן בין על החדשים המעוברין שאינן מיושבין בזמן אף הן סבורין שמא נמלכו ב"ד לעברו והן מתקלקלין שהרי לא ידעו על אזה יום הדליקו.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ב הלכה ב

מתני': כיצד היו משיאין משואות מביאין כלונסות של ארז ארוכין וקנים ועצי שמן ונעורת של פשתן וכורך במשיחה ועולה לראש ההר ומצית בהן את האור ומוליך ומביא מעלה ומוריד עד שהוא רואה את חברו שהוא עושה כן בראש ההר השני וכן בראש ההר השלישי. ומנין היו משיאין משואות? מהר המשחה לסרטבא, ומסרטבא לגריפינא, ומגריפינא לחוורן, ומחוורן לבית בלתי, ומבית בלתי לא זזו אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד עד שהוא רואה כל הגולה לפניו כמדורת האש:

גמ': מהו עצי שמן? דדנין. תנן, ומוליך ומביא מעלה ומוריד. א"ר יונה כהדין מקזנה. מוליך ומביא מעלה ומוריד. מ"ט עבדין הכי ולא די במוליך לבד או מעלה ומוריד לבד? א"ר זעירא דלא יהוון סברין דהוא כוכב, דא"ר יוסה חמיין כוכב סלק ונחית וחמיין כוכב אזיל ואתי. תנן, ומבית בלתי לא זזו אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד עד שהוא רואה כל הגולה בכל לפניו כמדורת האש. תני אף בהרי מכוור וגדור שבסוריה היו משיאין. אמר רב חונה כד סלקינן להכא, סלקינן לראש בית בלתי והוינן חמיין דקליא דבבל כאילין חגייא קוצים:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ב הלכה ג

מתני': חצר גדולה היתה בירושלם ובית יעזק היתה נקראת. ולשם כל העדים מתכנסין וב"ד בודקין אותן שם. וסעודות גדולות היו עושין להן בשביל שיהו רגילין לבא. בראשונה לא היו זזין משם כל היום. התקין רבן גמליאל הזקן שיהו מהלכין אלפיים אמה לכל רוח. ולא אלו בלבד אלא אף חכמה הבאה ליילד והבא להציל מיד הדליקה מיד הגייס מיד המפולת הרי אלו כאנשי העיר ויש להן אלפיים לכל רוח:

גמ': מהו בית יעזק למה נקרא כך? ששם היו עוזקין מבררם את הלכה כמה דאת אמר [ישעי' ה ב] ויעזקהו ויסקלהו: בראשונה לא היו זזין משם כל היום. חזרו ועשו אותם ככלי שבא חוץ לתחום משחשיכה שמותר לטלטלו בתוך ארבעה אמות. חזרו ועשו אותם ככלים ששבתו בחצר שמותר לטלטלן בחצר. עד שבא ר' גמליאל הזקן והתקין שיהו מהלכין אלפיים אמה לכל רוח. תני אף הבא למול את הקטן כן. מתניתא דרבי אליעזר, דתנינן תמן. ועוד אמר ר' אליעזר, כורתין עצים לעשות פחמין ולעשות ברזל. אבל לרבנן אסור לצאת חוץ לתחום לצורך מילה.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ב הלכה ד

[דף יב עמוד ב] מתני' כיצד בודקין את העדים? זוג שבא ראשון בודקין אותו ראשון. ומכניסין את הגדול שבהן ואומרים לו אמור כיצד ראית את הלבנה לפני החמה או לאחר החמה? לצפונה או לדרומה? כמה היה גבוה? ולאין היה נוטה? וכמה היתה רחבה? אם אמר לפני החמה לא אמר כלום. היו מכניסין את השני ובודקין אותו. נמצאו דבריהן מכוונין, עדותן קיימת. ושאר כל הזוגות שואלין אותן ראשי דברים. לא שהן צריכין להן, אלא שלא יצאו בפחי נפש בשביל שיהו רגילין לבא:

גמ': קס"ד שלפני החמה הכוונה קדם השקיעה. וזה אי אפשר שהלבנה בחידושה תראה כשהחמה עדין זורחת מפני דקותה. אמר רבי יוחנן, אפילו טועה שבטועין אינו טועה בדבר הזה ואין צורך לשאול לפני החמה או לאחר החמה. לא צורכא דא אלא פיגמתה לפני החמה או פיגמתה לאחר החמה. תני בר קפרא. תרתיי שאלו, כי גם בזה יש טועים לפני החמה או לאחר החמה, וכן פגימתה לפני החמה או לאחר החמה. אמר רבי יוחנן כתיב [איוב כה ב] המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו. מימיה של חמה לא ראתה פגימתה של לבנה. תני רבי שמעון ב"י, לפי שהרקיע של מים, והכוכבים של אש, והן דרים זה עם זה ואינן מזיקין זה את זה לפיכך עושה שלום במרומיו. אמר רבי אבון המלאך עצמו חציו מים וחציו אש ואית ביה חמש גפין מראות שונים [דניאל י ו] דכתיב וגויתו כתרשיש ופניו כמראה ברק ועיניו כלפידי אש וזרועותיו ומרגלותיו כעין נחשת קלל וקול דבריו כקול המון. א"ר לוי לעולם לית מזל מערכת כוכבים חמי מה דקומי את המזלות הקדמים לה שלא יקנאו אלא כולהון סלקין כאילין דסלקין בסולמא הפיך שעולה ומסתכל כלפי מטה. שלש מאות וששים וחמש חלונות ברא הקדוש ברוך הוא שישתמש בהן העולם. מאה ושמונים ושתיים במזרח ומאה ושמונים ושתיים במערב, ואחד באמצעו של רקיע שממנו יצא מתחילת מעשה בראשית. מה שהחמה מהלכת לשלשים יום הלבנה מהלכת לב' ימים ומחצה שהלבנה מקיפה את כדור הארץ בשלושים יום והשמש בשנים עשר חדש שלשים חלקי שנים עשר שנים וחצי מה שחמה מהלכת בשנים חדשים הלבנה מהלכת לחמשה ימים. מה שחמה מהלכת לג' חדשים הלבנה מהלכת לב' ימים ומחצה. מה שהחמה מהלכת לו' חדשים הלבנה מהלכת לחמשה עשר יום. מה שחמה מהלכת לשנים עשר חדש הלבנה מהלכת לשלשים יום. א"ר יונה לית כאן דיוק שיעורא אלא אפילו פרא מיכן שחדש הלבנה כט יום וחצי ותשצ"ג חלקים. תני, נראה בעששית או במים אין מעדין עליו. אמר רבי חייה בר אבא, ראו אותו יוצא מענן זה ונכנס לתוך ענן אחר מעדין עליו, כהדא דר' חנינה אזל לעין טב למימנא. והוה אורא מעונן אמר כדון אמרין שהיו שונאים אותו שהיה מוכחם מה נטיל אורא דהן סבא שבגללו השמים מעורפלים והקדיח לו הקדוש ב"ה את העננים ככברה ונראה מתוכה. אף שהירח הישן לא אמור להראות כ"ד שעות לפני מולד החדש היה מקרה שהוא כן נראה ורבי חייה רבה הילך לאורו של ישן ד' מיל. ר' אבון כשהירח הישן היה נראה ביום שבו רצו לקדש את החדש הוי משדי עליו צרין ואמר לך ולא תבהית תביש בני מריך. ברמשא אנן בעיין תיתחמי מיכא במערב ששם נראת החדשה ואת מיתחמי מיכא במזרח. המולד זה כאשר השמש והירח נמצאים באותו קו ראה קדם לכן הישנה נמצאת לפני החמה מעט כך שהיא יוצאת לפני הזריחה לאחר מכן הישנה תהיה מעט אחרי החמה לכן היא תראה אחרי השקיעה, מיד איתבלע מן קומי: לצפונה או לדרומה של המקום בו שקעה השמש? אית תניי תני לצפונה דבריו קיימין. אית תניי תני לדרומה דבריו קיימין, מאן דאמר לצפונה דבריו קיימין מן טבת ועד תמוז. מאן דאמר לדרומה דבריו קיימין, מן תמוז ועד טבת. כמה היה גבוה? זה אומר מלא מרדע אחת וזה אומר מלא שני מרדעים. אית תניי תני דבריהן קיימין. ואית תניי תני אין דבריהן קיימין. מאן דאמר דבריהן קיימין, בהינן [דף יג עמוד א] דהוון קיימין

חד מלעיל במקום גבוה וחד מלרע. מאן דאמר אין דבריהן **קימין**, בהינן דהוון קיימין שווי. כמה היה רחב? כשעורה או יותר **מכשיעורה** משמע ששעורה ופחות משעורה לא היו מקדשים. **תני**, ואם אמר לפני החמה לא אמר כלום:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ב הלכה ה

מתני: ראש ב"ד אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש. בין שנראה בזמנו בין שלא נראה בזמנו מקדשין אותו. ר"א בי ר' צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים:

גמ': תני, רשב"י אומר [ויקרא כה י] וקדשתם את שנת החמשים שנה. שנים מקדשין ואין מקדשין חדשים. והא תנינן ראש בית דין אומר מקודש? מהו מקודש מקויים, **שקובעים שזה ראש חדש אבל לא מקדשים. תני, לקידוש החדש מתחילין מן הגדול. אמר רבי חייה בר אבא, מתניתא אמרה כן דתנן, ראש ב"ד אומר מקודש. תני לעיבור השנה מתחילין מן הצד. א"ר זבידא והן בייאתא דלרע ב"ד של מטה היינו שלם לא נהגין כן אלא בקידוש החדש מתחילים בגדול. ולא שמיע דא"ר חייה בר מרייא, ור' יונה ור' אבא ור' חייה אמרו בשם ר' חייה שאמר בשם ר' יוחנן, לקידוש החדש שאן מה לדון ולפסוק מתחילין מן הגדול. לעיבור השנה מתחילין מן הצד. וכבר נכנס ר' יוחנן והוא היה הקטן שבהן. אמרו לו אמור הרי השנה מקודשת בעיבורה, אמר הרי השנה מקודשת **בעיבור**. א"ר יונתן ראה לשון שלימדנו בן הנפח. אילו אמר בעיבורה הייתי אומר אלו י"א יום שהחמה עודפת על הלבנה בכל שנה. אלא **בעיבור** שהוסיפו לה חכמים שלשים יום ועיבורה. ר' יעקב בר אחא ור' יסא אמרו בשם ר' יוחנן. לעיבור השנה הולכין אחר המינוי וותק. לבית הוועד הולכין אחר הרגיל בקיאות. והוא שיהא כל אחד ואחד מדבר במקומו לפי הבקיאות. כגון ר' חנינא פתח, ר"י ורשב"ל חתמין. ר' אבא בר זבדא פתח, ר' חייה ור' יסא ור' אימי חתמו. ר' חגי פתח, ר' יונה ור' יוסי חתמין. כהנא איתמני קדמיי מן ר' יעקב בר אחא. עאל ר' יעקב בר אחא קדמיי מיניה לעיבורא. אמר הכין מרה דשמועתא ר' יעקב בר אחא שאמר **שבעיבור הולכים אחר וותיקות**, לא מקיים לה. רבי חייה בר אבא הוה קאים מצלי. עאל ר' כהנא וקם ליה מצלי מן אחוריי. מן דחסל ר' חייה בר אבא מן צלותיה, יתיב ליה דלא מיעבור קומוי. רב כהנא האריך בצלותיה, מן דחסל רב כהנא א"ל, הכין אתון נהיגין גביכון מצערין רברביכון. א"ל ר' אנא מדבית עלי, וכתוב על דבית עלי [שמאל א ג יד] אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם. בזבח ובמנחה אין מתכפר לו אבל מתכפר לו בתפילה. וצלי עלוי [דף יג עמוד ב] וזכה למיסבהאריך ימים עד דאיתעבדון טפרוי סומוקן כהדא דקקה כמו תימק. רשב"ל אקדמון ליה חד סב עם הארץ לעיבורה ואעלוניה מן ההוא תרעא דלהלן אחרי שגילו שהוא עם הארץ הוציאו אותו משער אחורי, אמר כן יהא **בשכרו** מגיעה לו **שנכנס לפני**. ולא שמיע דא"ר קריספא בשם ר' יוחנן מעשה שעיברו השנה שלשה רועי בקר. והיכן מצאנו שקיבלו רועי בקר? ועונה הגמרא שרועים הסבירו מתי צריך לעבר שנה חד מינון אמר בכיר **ולקיש** גם התבואה המקדימה וגם המאחרת באדר מינץ ינצו יחד. **זה אדר ואם לאו זהו שבט**. וחורנה אמר קדום רוח באדר, פוח ליחיך ופיק לקיבליה אם אתה מצליח לחמם את האויר על ידי נשיפה **זה אדר ואם לאו זה עדיין שבט**. וחורנה אמר תור באדר בעדרייה ימות **מקור בבקר**. ובטל תאנתה משכיה ישלח מרוב חום בצהרים, **זה אדר ואם לאו זה עדיין שבט**. **וחמין שתא דלית חד מינהון** שבאותה שנה לא היה אחד מהדברים שבגללו מעברים את השנה, ועיברו את השנה על פיהם. א"ר חלבו **לא הם קידשו אלא שהסכים ב"ד עמהן**. וראה שלא הם קידשו לא כן א"ר זעירה והן שיהו כולם מורין מטעם אחד? והרי כאן כל רועה אמר סיבה אחרת. **אן זו ראייה מכיון דאילין מודיי לאילין ואילין מודיי לאילין**, כמו שכולן מורין מטעם אחד. **ולמה** רבן שמעון בן לקיש מקפד על הדא מילתא? שהכניסו אחר במקומו להימנות על העיבור. חשש להיא דאמר רבי **אלעזר**. דאמר רבי **אלעזר** [יחזקאל יג ט] והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא והקסמים כזב בסוד עמי לא יהיו ובכתב בית ישראל לא יכתבו ואל אדמת ישראל לא יבואו. **בסוד עמי לא יהיו** זה סוד העיבור. ובכתב בית ישראל לא יכתבו זה המינוי. ואל אדמת ישראל לא יבואו זו ארץ ישראל. ואמר רבי **אלעזר**. כד סלקית להכא אמרית הא גבי חדא. כד מנוני אמרית הא גבי תרתי. כד עלית לעיבורא אמרית הא תלתיהון גבי. **תנן, ר"א בי ר' צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים. רבי אבא בר זבדא אמר בשם****

רב, טעמא דרבי אלעזר בי רבי צדוק, כיון שבית דין של מעלן רואין שאין בית דין שלמטן מקדשין אותו, הן מקדשין אותו:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ב הלכה ו

מתני': דמות צורות לבנה היו לו לרבן גמליאל בעלייתו בטבלה ובכותל, שבהן מראה את ההדיוטות ואומר כזה ראית או כזה ראית. מעשה שבאו שנים ואמרו ראינוהו שחרית במזרח וערבית במערב, אמר רבי יוחנן עידי שקר הן. וכשבאו ליבנה קיבלן ר"ג. ועוד באו שנים ואמרו ראינו בזמנו ובליה בעיבורו לא נראה [דף יד עמוד א] וקיבלן רבן גמליאל. אמר רבי דוסה בן ארכינס עידי שקר הן. האיך מעידין על האשה שילדה והרי כריסה בין שיניה? אמר לו ר' יהושע, רואה אני את דבריך:

גמ': **תנן, מעשה שבאו שנים ואמרו ראינוהו שחרית במזרח וערבית במערב, אמר רבי יוחנן עידי שקר הן.** א"ר שמלאי. טעמיה דר"י בן נורי, שכל חדש שנולד קודם לשש שעות חצות היום אין כח בעין לראות את הישן. ותני כן, נראה ישן בשחרית לא נראה חדש בין הערבים. נראה חדש בין הערבים לא נראה ישן בשחרית. שאם נראה בן הערבים סימן שנולד קדם חצות היום ששש שעות מהמולד אן כח בעין לראות אותו. ואם נולד אחר שש שעות לא יראה באותו יום שכן אחר שש שעות כבר יהיה אחר שקיעתו. א"ר חיייה בר אבא, ולמה קיבלן ר"ג? שכן מסורת בידיו מאבותיו פעמים מהלך בקצרה פעמים מהלך בארוכה שמה שאמרו שאם נראה הישן בבקר לא יראה החדש בן הערבים זה בימים קצרים אבל בימי הקיץ הארוכים זה יתכן:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ב הלכה ז

מתני': שלח לו ר"ג גוזר אני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום שחל יה"כ להיות בחשבונוך. הלך ומצאו ר"ע מיצר. אמר לו, ויש לי ללמד שכל מה שעשה ר"ג עשוי שנאמר [ויקרא כג ד] אלה מועדי יי' מקראי קדש אשר תקראו אותם. בין בזמן בין שלא בזמן אין לי מועדות אלא אלו:

גמ': **תנן, שלח לו ר"ג גוזר אני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום שחל יה"כ להיות בחשבונוך.** אצל מי שלח? אצל רבי דוסא שחלק על ר"ג, או אצל ר' יהושע שהסכים עימו? מן מה דתני א"ר יהושע נוח היה לי מוטל על המטה ולא שלח ר"ג הדבר הזה. הדא אמרה אצל ר' יהושע שילח. ביד מי שילח? מן מה דתני כלשון זה אמר לו ניחמתני עקיבה, הדא אמרה ביד ר"ע שילח. **תנן, אמר לו, ויש לי ללמד שכל מה שעשה ר"ג עשוי.** מה היה לו ללמד שלא ידע רבי יהושע קדם? א"ר יוסה, יודעין היינו שאם קידשוהו שלא בעדים שהוא מקודש. שאף שלכתחילה צריך עדים, אם קדשו בלי עדים מקודש. ומה בא להעיד? שאם קדשוהו ואחר כך נמצאו העדים זוממין שהיו בית דין מוטעים הרי זה מקודש. והא תנינן מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועיכבן ר"ע בלוד. על ידי שהיו ארבעים זוג אבל אם היה זוג אחד לא היה מעכבו. ואם אפילו בלא עדים מקודש אפילו זוג אחד היה צריך לעכב

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ב הלכה ח

מתני': בא לו אצל ר' דוסא בן ארכינס, אמר לו. אם באים אנו לדון אחר בית דינו של ר"ג, צריכין אנו לדון אחר כל ב"ד וב"ד שעמד מימות משה ועד עכשיו. שנאמר [שמות כד ט] ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל. ולמה לא נתפרשו שמותן של זקנים? אלא ללמדך שכל שלשה ושלשה שעמדו ב"ד על ישראל הרי הן כבית דינו של משה. נטל מקלו ומעותיו בידו והלך ליבנה אצל ר"ג ביום שחל יה"כ להיות בחשבונו. עמד ר"ג ונשקו על ראשו ואמר לו. בוא בשלום רבי ותלמידי רבי בחכמה ותלמידי שקיבלת עליך את דברי:

גמ': כתיב [שמואל א יב ו] ה' אשר עשה את משה ואת אהרן ואשר העלה וגו' [שם יא] וישלח ה' את ירבעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואל. ירבעל זה גדעון, בדן זה שמשון, יפתח זה יפתח הגלעדי. הקיש שלשה קלי עולם לשלשה אבירי עולם, ללמדך שביט דינו של גדעון ושל יפתח ושל שמשון שקולין כנגד משה ואהרן ושמואל. ולא עוד שסמך הגדולים מיכן ומיכן והקטנים באמצע: תני, עמד ר"ג ונשקו על ראשו ואמר לו בוא בשלום רבי ותלמידי רבי בחכמה. ותלמידי ביראת חטא. רבי בחכמה ותלמידי שכל מה שאני גוזר עליו הוא מקיים. כתיב [תהילים קמד יד] אלופינו מסבלים וגו'. ר' יוחנן ורשב"ל ר' יוחנן אמר אלפים פרים מסבלים אין כתיב כאן, אלא אלופינו מסבלים. בשעה שהגדולים סובלין את הקטנים [תהילים קמד יד] אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחבתינו. רבן שמעון בן לקיש מסרס דורש הפוך הדין קרייא. אלופינו **סובלים** אין כתיב כאן אלא אלופינו מסובלים. בשעה שהקטנים סובלין את הגדולים, אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחבתינו. ר' שילה דכפר תמרתה אמר בשם רבי **כתיב** [שם קד יט] עשה ירח למועדים, שמש ידע מבואו [דף יד עמוד ב] משמש ידע מבואו עשה ירח למועדים שרק משקיעת החמה קובעים את החדש אף אם נראה הירח לפני השקיעה וקידשו אותו באותו יום. אמר ר' ברכיה **אפשר להוכיח שכך הדין דכתיב** [במדבר לג ג] ויסעו מרעמסס בחדש הראשון **בחמישה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח**. ממחרת שחיתת הפסח שהיה ב"ד **יצאו בני ישראל ביד רמה. נמצא** כד יטמע בלילי **מועדא** ששקע חמה בליל ט"ו, ארבע עשר מטמיעין שקיעות אית בה. שהיו רק ארבע עשרה שקיעות עד יציאת מצרים הוי וכיון שעל פי החשבון, המולד של ניסן היה ביום רביעי קדם שקיעת החמה של ליל חמישי. ואז הראה הקב"ה למשה את הלבנה ואמר לו כזה ראה וקדש. ומשה קידש אותו קדם השקיעה ואעפ"כ לא התקדש יום רביעי אלא יום חמישי. שהרי על פי הקבלה יום ט"ו שבו יצאו אבותינו ממצרים היה ביום חמישי. נמצא שראש חדש היה ביום חמישי. א"ר סימון כתיב, והיו לאותות ולמועדים. שעל ידי זה וע"י זה גם השמש וגם הירח קובעים את המועד. א"ר יוחנן מדכתיב [בראשית א ה] ויהי ערב ויהי בקר יום אחד שתמיד מונים משקיעה כדי שיהיה כל יום מורכב מערב ובקר. רשב"ל אמר מדכתיב, החדש הזה לכם. עד שיהא כולו מן החדש ואם היה מקדש את היום הקדם נמצא חלק מן החדש וחלק מהישן. אשכחתי אמר מה דאר"י צריכה לדרשב"ל ומה דאמר רשב"ל צריכה לדר' יוחנן. אילו א"ר יוחנן ולא אמר רשב"ל, הוינן אמרין, לא אמר אלא אפילו אן כולו מן החדש שאם נראה הירח בלילה אחר ששעות הינו עושים ראש חדש מאותו לילה אף שחלקו מן הישן. לכן. הוי צורכה להיא דאמר רשב"ל. או אילו ארשב"ל ולא א"ר יוחנן, הוינן אמרין לא אמר שיהיה מן החדש אלא יום, הא לילה לא. וכיון שהיום כולו מן החדש אפשר לקדש אף שלא כל הלילה מהחדש, הוי צורכה להיא דאמר ר' יוחנן וצורכה להיא דאמר רשב"ל:

הדרן עלך פרק אם אינן מכירין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ג הלכה א

מתני': ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה, ה"ז מעובר. ראוהו בית דין בלבד. יעמדו שנים ויעידו לפניהם ויאמרו מקודש מקודש. ראוהו שלשה והן ב"ד. יעמדו שנים ויושיבו מחבריהם אצל היחיד, ויעידו בפניהן ויאמרו מקודש מקודש. שאין היחיד נאמן על ידי עצמו:

גמ': **תנן, ראוהו בית דין וכל ישראל**. כיני מתניתא, או בית דין או כל ישראל. ר' זעירה ורבי אמי אמרו בשם ר' יהושע בן לוי [דף טו עמוד א] מעמעמין מאיימין על העדים על הנראה לעברו, ואין מעמעמין על שלא נראה לקדשו. ר' אבא ור' חייא אמרו בשם ר' יהושע בן לוי, מעמעמין על שלא נראה לקדשו ואין מעמעמין על הנראה לעברו. שאם לא נראה לא מחזה כשקר שאחרים סוברים שאולי הם ראו אבל אם נראה מחזה כשקר שמסתמא גם אחרים ראו. מתניתא פליגא על ר' זעירה דתנן. ראוהו בית דין וכל ישראל. נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה, הרי זה מעובר. מפני שחשיכה, הא אם לא חשיכה לא. הדא אמרה אין מעמעמין על הנראה לעברו, אלא רק אם קרה אונס ולא הספיקו לקדש מתעבר. שאם היה מותר אפילו שלא באונס מה באה המשנה לחדש שבאונס מתעבר? מתניתא פליגא על ר'

אבא דתני. יכול אם היה צריך שני ימים כגון שבשני החדשים הקדמים לא באו עדים ושניהם התעברו נותנין לו שני ימים ויהיה החדש בן שלושים ואחד יום תלמוד לומר אתו. אין לו אלא יום אחד בלבד. הדא אמרה אין מעמעמין על שלא נראה לקדשו. **שהרי אם מאיימים גם כשלא נראה, אך יתכן שיהיו חסרים שני ימים? הרי ב"ד היו מאיימים על עדים שיעידו שראו והיו מקדשים.** מתניתא פליגא על רבי אבא דתני. יכול כשם שמעברין את השנה מפני הצורך, כך יקדשו את החדש מפני הצורך? תלמוד לומר [שמות יב ב] החדש. אחר החדש מולד הלבנה הן הולכין. הדא אמרה אין מעמעמין על שלא נראה לקדשו. מתני' פליגא על רבי אבא דתני, יכול אם לא נראתה הלבנה לשני ימים שנתאחרת עד ל"ב כך יקדשו את החדש לשני ימים ויהיו ל"ב ימים בחדש? תלמוד לומר [ויקרא כג ב] **אלה מעדי ה' אשר תקראו אתם במועדם. אותם שבזמנם הם מועדי, ולא שנראו שלא בזמנם. מפני שלא נראתה הא אם נראתה לא.** הדא אמרה אין מעמעמין על שלא נראה לקדשו שאם היה מותר לאיים על העדים לא היו מגיעים למצב כזה. הוו בעי מימר דלא פליגון. מה דאמר רבי זעירא **שלא מאימין על שלא נראה לקדשו, בשאר כל החדשים.** מה דאמר רבי אבא **שכן מאימין, על ניסן ועל תשרי.** שלא יהיו מעוברים כדי שבני בבבל לא יצטרפו לצום יומים ולא ידעו מתי לעשות פסח ושבועות רבי אומר ר"ח ניסן לא נתעבר מימיו שאדר הסמוך לניסן תמיד חסר. והא תנינן, **עולת חדש בחדשו. חדש והבא קרבנות מתרומה חדשה. ותנן בר"ח ניסן מביאים קטורת מתרומה חדשה אם בא חדש בזמנו. משמע שיש מציאות שלא בא בזמנו?** אם בא, אך באמת מעולם לא בא. רב אמר אלול לא נתעבר מימיו. והא תנינן השוחט פרה בראש השנה של שמינית, אם היה החדש מעובר, משמט. משמע שיש מציאות שאלול מעובר? אם היה, אבל באמת מעולם לא היה. והא תניא, וכשקידשו את השנה באושא. ביום הראשון עבר ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה **ואמר מלכויות עם קדושת השם ולא תקע** כדברי [דף טו עמוד ב] ר' יוחנן בן נורי. אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היינו נוהגין כן ביבנה. ביום השני עבר רבי חנינה בנו של רבי יוסי הגלילי ואמר **מלכויות עם קדושת היום ותקע** כדברי רבי עקיבה. אמר רבן שמעון בן גמליאל כן היינו נוהגין ביבנה. והא תני בראשון ובשני, **משמע שהיה ראש השנה יומים?** אמר ר' אבא בשם רב, מהו בראשון ומהו בשני? שנה ראשונה ושנה השנייה. והא תני ביום הראשון וביום השני, **משמע שעשו יומים? אמר רבי זעירא בשם רב חסדא, אותה השנה נתקלקלה. קידשוהו קודם לזמנו, או לאחר עיבורו. יכול יהא מקודש? תלמוד לומר [ויקרא כג ב] אלה מעדי ה' אשר תקראו אתם. אותם שהם בזמנם, אלה הם מועדי. שלא בזמנם, אין אלה מועדי. לפני זמנו כ"ט יום, לאחר עיבורו ל"ב יום. ומניין שמעברין את השנה על הגליות שעלו ועדיין לא הגיע? ת"ל [ויקרא כג ב] דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם וכ"ו אלה הם מועדי. עשה את המועדות שיעשו אותן כל ישראל. א"ר שמואל בר נחמן, והן שהגיעו לנהר פרת. ר' יעקב בר אחא ור' אימי אמרו בשם רבי יהודה בר פזי. קידשוהו ואח"כ נמצאו העדים זוממין, ה"ז מקודש. קם ר' יוסה עם ר' יהודה בר פזי וא"ל, אתה שמעתה מן אבוך הדא מילתה? א"ל כך אמר אבא בשם ר' יוחנן. אין מדקדקין בעדות החדש אף אם נמצאו העדים שקרנים. גבי עגלה ערופה שנינו, ב"ד שראו את ההורג, אפילו אמרו אם רואין אנו אותו אין אנו מכירין אותו, לא היו עורפין. דכתיב [דברים כא ז] ועינינו לא ראו, מ"מ והרי ראו. וב"ד שראו את ההורג, אית תניי תני יעמדו שנים ויעידו לפניהן. אית תניי תני יעמדו כולן ויעידו במקום אחר דאן עד נעשה דיין. אמר ר' יודה בר פזי בשם ר' זעירא. כשם שהן חלוקין כאן כך חלוקין בעדות החדש. דתנן, ראוה שלשה והן ב"ד. יעמדו שנים וישיבו מחבריהם אצל היחיד, ויעידו בפניהן ויאמרו מקודש מקודש. ואם עד נעשה דין למה צריכים שנים להיות עדים והשאר דיינים? יצרפו רק אחד, ויקום חד ויעיד ויתב אותו אחד אחר שהעיד ויצטרף כדיין, ויקום חד ויתב חד. שנייה היא שלדעת כולם אין העד שהעיד נעשה דיין. וכל המחלוקת אם עד שלא העיד יכול להיות דין. כהדא דרב חונה הוה ידע שהדי לחד בר נש. אזיל בעי מידון קומוי וכפר ביה שיקר כיוון שידע שאן עד נעשה דין ולכן אף שרב חונה יודע לו עדות אינו רשאי להעיד. א"ל ר' שמואל בר ר' יצחק. בגין דאת ידע דרב חונה בר נש רבה דיין את כפר ביה, מה אילו ייזיל וישהד עלך קומי בית דין חורן? א"ל רב חונה, ועבדין כן אף שכבר התחלתי לדון? א"ל אין. ושאר רב חונה גרמיה מן ההוא דינא ואזל ואשהד עלוי קומי ב"ד חורן. בעל דין שקרא ערר על חתימת ידי העדים וגם על חתימת ידי הדיינים בשטר מקויים שטען ששניהם מזויפים. רבי אבא אמר בשם רב יהודה [דף טז עמוד א] אם רצה לקיים בכתב ידי העדים, מקיים. בכתב ידי הדיינים מקיים. ואני אומר אפילו בעד אחד אפילו בדיין אחד מקיים. שיכול לקיים עד אחד ודיין אחד שעד ודין מצטרפים ב'ומוי דרבי אבהו אתון שלוחים שנשלחו על ידי בית דין להעיד שקדשו את החדש.**

בעיי מימר גואלינו שזה היה סימן מוסכם שבית דין שלח אותם, ואמרין גאולתינו וקבלון. בימיו דר' ברכי' אישתתקון נעשו אלמים אמר לון שמעתין דהתקדש ירחא? וארכיבון בראשיהן וקבלון.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ג הלכה ב

מתני': כל השופרות כשירין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן א"ר יוסי והלא כל השופרות נקראו קרן שנאמר [יהושע ו ה] והיה במשך בקרן היובל כשמעכם את קול השופר:

גמ': הוון בעיי מימר דלא פליגין. ור"י שאל רק כדי לדעת מה מקור דברי חכמים. אף לדינה מסכים שקרן פרה פסול שאן קטגור נעשה סגור. אשכחתי תני, ר' יוסה מכשיר בשל פרה וחכמים פוסלין. מ"ט דר' יוסי? דכתיב והיה במשך בקרן היובל שכל השופרות נקראו קרן. מ"ט דרבנן? כל השופרות נקראו קרן ונקראו שופר חוץ משל פרה שנקרא קרן ולא נקרא שופר, [תהילים סט לב] והכתיב ותיטב ליי' משור פר שופר מקרין מפריס? מקרן כתיב בלשון יחיד. שרק על אותו פר של אדם הראשון נאמר שהיה שור גדול כפר, והייתה לו קרן אחת במצחו אך שאר פרים לא. התיבון, הרי של יעל הרי אינו קרוי לא קרן ולא שופר? אלא מאי כדון ומה סברת חכמים ולמה אסרו קרן של פרה? כי הא דאמר רבי לוי שנייא היא שאין קטיגור נעשה סניגור:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ג הלכה ג

מתני': שופר של ר"ה של יעל פשוט ופיו מצופה זהב ושתי חצוצרות מן הצדדין. שופר מאריך וחצוצרות מקצרות שמצות היום בשופר:

גמ': **תנן, שופר של ר"ה של יעל פשוט. מ"ט? א"ר יונה כדי שיפשוטו לבם בתשובה. תנן, ופיו מצופה זהב. ציפהו זהב מבפנים פסול, מבחוץ כשר. ציפהו במקום הנחת פיו או שהיה קולו עבה מחמת הציפוי פסול. תנן, שופר מאריך וחצוצרות מקצרות שמצות היום בשופר: א"ר יוסה. הדא אמרה פשוטה ששמע מקצתה מן המתעסק ובמקצתה התכוון יצא שהרי ממה ששופר מאריך משמע שבחלק הראשון שגם החצוצרות תקעו לא יוצאים ששתי קולות לא נשמעים. והיי דא אמרה מהיכן עוד אפשר להוכיח שכך ההלכה? מן הא דתני, תקע בראשונה ומשך בשנייה כשתים כגון שרצה לתקע תשר"ת תר"ת ואת התקיעה השניה של תשר"ת האריך מתוך כוונה שחציה ישמש כתקיעה ראשונה של תר"ת [דף טז עמוד ב] אין בידו אלא אחת. מכאן שיוצא אף שרק בחלק מהתקיעה התכוון. שהרי בחלק השני התכוון לתקיעה אחרת. ר' אבא בר זמינא אמר בשם ר' זעירה, אפילו אחת אין בידו. למה ראשה גבי סופה מצטרף והרי התכוון לתקיעה של תש"ת ולא של תשר"ת, וסופה גבי ראשה מצטרף והרי התכוון לתקיעה לתשר"ת ולא לתש"ת. לא ראשה אית לה סוף כיוון שאת הסוף כיוון לצורך השניה. ולא סופה אית לה ראש שהרי את הראש כיוון לראשונה:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ג הלכה ד

מתני': ובתעניות של זכרים כפופין ופיו מצופה כסף ושתי חצוצרות באמצע. שופר מקצר וחצוצרות מאריכות שמצות היום בחצוצרות.:

גמ': **תנן, ובתעניות של זכרים כפופין. מ"ט? א"ר יונה, כדי שיכופו את לבם בתפלה. קומי ריב"ל תקעין בתעניתא. רבי יוסה בעי אם ריב"ל סובר שאף בזמן הזה תוקעים כמו שהיה במקדש ויתקעון קומיי בחצוצרתא? ולא שמיע דתני חצוצרות במקדש ואין חצוצרות בגבולין. דכתיב בחצוצרות וכל שופר הריעו לפני המלך ה'. לפני ה' תוקעים בחצוצרות ולא בגבולין. ועוד אם ריב"ל סובר שנוהגים כמו בזמן המשנה ויתפללו לפני עשרים וארבע? כהדא דר' יוחנן היה מתפלל בתשעה באב עשרים וארבע? ומפקד לתלמידיו לא תילפון מיני הדין עובדה. דצריכה ליה שהיה לו ספק האם תשעה באב אבל הוא ואן בו עשרים וארבע ברכות, או תענית ציבור הוא ויש בו עשרים**

וארבע ברכות. אמר ר' יוסה בשם ר' יהושע בן לוי אינו תענית ציבור. ר' יונה ור' יצחק בר נחמן אמרו בשם ר' יהושע בן לוי, אבל הוא ואינו תענית ציבור. אמר ר' זעירה. מילתיה דר' יוחנן אמרה דאבל הוא, דאמר ר"י, יחיד בתשעה באב מתפלל ארבע תפילות שמתפללים גם תפילת נעילה. לא אמר אלא ארבע הא לענין כ"ד ברכות לא

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ג הלכה ה

מתני': שוה היובל לראש השנה לתקיעה בשופר פשוט ולמניין תקיעות דגמרינן שביעי שיהו כל תקיעות שביעי שוות ולברכות שבמוסף של יוה"כ ביובל, היו אמרים מלכויות זכרונות ושופרות. **ר' יהודה אומר, בראש השנה תוקעין בשל זכרים וביובל בשל יעלים:**

גמ': כתיב [במדבר י י] וביום שמחתכם ובמועדכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרת על עלתכים ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלקיכם אני ה' אלקיכם אלו המלכויות [ויקרא כג כד] **בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה יהיה לכם** אלו הזכרונות [שם כה ט] **והעברת שופר תרועה בחדש השביעי, אלו השופרות.** עד כדון ראש השנה. יובל מניין? כתיב [שם כה ט] **והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכיפורים.** שאין תלמוד לומר בחדש השביעי שהרי ידוע שיה"כ חל בחדש השביעי, מה תלמוד לומר בחדש השביעי? אלא כל מה שאת עושה בר"ה הוי עושה בעשור לחדש. שיהו כל תקיעות שביעי שוות מה כאן מלכויות זכרונות ושופרות, אף כאן מלכויות זכרונות ושופרות. מניין שפשוטה לפני ת"ל והעברת שופר והעברתה זו תקיעה בקול פשוט. ומניין שהיא פשוטה לאחריה ת"ל [שם כה ט] **תעבירו שופר והעברתה שופר תעבירו, שיהיה פשוטה לפני ופשוטה לאחריה.** עד כדון יובל. ר"ה מניין? **דכתיב [שם כה ט] והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכיפורים.** שאין תלמוד לומר בחדש השביעי שהרי ידוע שיה"כ חל בחדש השביעי מה ת"ל בחדש השביעי? אלא מה שאת עושה בחדש השביעי כבעשור לחדש שיהיו כל תקיעות שביעי שוות. מה כאן תוקע ומריע ותוקע, אף כאן תוקע ומריע ותוקע. מניין שהן שלש שלש שלש. שכל אחד שלוש קולות, שהרי תקיעה לפני ואחריה? ת"ל [במדבר כט א] **יום תרועה [שם כד] זכרון תרועה [שם כה ט] שופר תרועה.** עד כדון כר' עקיבה שדורש כר'. **לר' ישמעאל שלא למד כך מניין? יליף גזרה שוה תרועה תרועה ממדבר. דתני ר' ישמעאל כתיב** בדגלים [שם י ה ו] **ותקעתם תרועה. ותקעתם תרועה שנית. תרועה יתקעו למסעיהם. [דף יז עמוד א] אין תימר היא תקיעה היא תרועה? שצוותה תורה לתקועה תרועה, אי אפשר לומר כך דכתיב [במדבר י ז] ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו. כתיב [ויקרא כה י] **והעברת שופר וקדשתם שנת החמישים שנה וקראתם דרור בכל הארץ יובל היא.** יובל היא אף על פי שלא השמיטו ואף על פי שלא תקעו בשופר. יכול אף על פי שלא שילחו עבדים? ת"ל היא. דברי ר' יודה. ר' יוסה אומר, יובל אף על פי שלא השמיטו כספיים ואף על פי שלא שילחו עבדים. יכול אף על פי שלא תקעו בשופר? ת"ל היא. א"ר יוסה. מאחר שכתוב אחד תולה אותה לענין תקיעת שופר. וכתוב אחד תולה אותה לענין שילוח עבדים. מפני מה אני אומר יובל היא אף שלא בשילוח עבדים? שאפשר ליובל בלא שילוח עבדים כגון שלא היו עבדים, אבל אי אפשר ליובל שלא בתקיעת שופר. ד"א תקיעת שופר תלויה בב"ד, ושילוח עבדים תלוי בכל אדם. תני, יכול אף על פי שלא שילחו עבדים? ת"ל היא. דברי ר' יודה. ואתיא כהיא דא"ר שמואל בר רב יצחק כתיב [שמות ו יג] **וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל. על מה ציום? על פרשת שילוח עבדים.** זה מראה על חשיבות של שיחור עבדים שכבר במצרים קדם מתן תורה נצטוו על כך. ואתיא כהיא, דא"ר הילא, לא נענשו ישראל אלא על פרשת שילוח עבדים, הדא הוא דכתיב [ירמיה' לד יד] **אנכי כרתי ברית את אבותיכם ביום הוציא אותם ממצרים מבית עבדים לאמור מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי. והיכן מצאנו שציום? דכתיב ויצוום אל בני ישראל. תני בשם רבי נחמיה כתיב [משלי לא יד] היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. דברי תורה עניים במקומן ועשירים במקום אחר כמו כאן שבתורה לא מפורש על מה נאמר ויצום אל בני ישראל, ובספר ירמיה התפרש שעל שילוח העבדים. א"ר יוחנן, זו דברי רבי יודא ורבי יסא. אבל דברי חכמים קידוש ב"ד ותקיעת שופר והשמט כספיים שלושתן מעכבין. ניחא קדוש בית דין ותקיעת שופר. אבל השמט כספיים, לא בסוף היובל הן משמיטין? ואך דבר שקורה בסוף קובע את ההתחלה. רבי זעירה שמע לה מן הדא [דניאל****

י יב] ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר נתת לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך. כבר נשמעו דבריך. **אף כאן כיוון שקיבלו על עצמם לשמט הרי היובל נוהג. תנן, ר' יהודה אומר, בראש השנה תוקעין בשל זכרים וביובל בשל יעלים:** א"ר יוחנן טעמיה דר' יהודה, כדי ליתן את המצוי איל על המצוי ראש השנה ואת שאינו מצוי יעל על שאינו מצוי יובל

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ג הלכה ו

מתני': שופר שנסדק ודיבקו פסול. דיבק שיברי שופרות פסול. ניקב וסתמו אם עיכב את התקיעה פסול, ואם לאו כשר:

גמ': למי נצרכה לר' נתן שאף שסובר שבניקב וסתמו במינו כשר, מודה הוא שבנסדק כולו אף אם דבקו במינו פסול.. **תנן**, דיבק שיברי שופרות פסול ניקב וסתמו אם עיכב את התקיעה פסול, ואם לאו כשר [דף יז עמוד ב] עוד היא דר' נתן. ניקב וסתמו. אמר ר' חיייה בשם ר' יוחנן דר' נתן היא. דתני, ניקב וסתמו בין במינו בין שלא במינו, אם היה מעכב את התקיעה פסול אם לאו כשר. ר' נתן אומר, במינו כשר שלא במינו פסול. **אמר** ר' חיייה בשם ר' יוחנן, כיני מתני' אם היה הנקב מעכב את התקיעה **קדם שסתמו** פסול, ואם לאו כשר אף שאחר הסתימה השתנה הקול. ר' אבא בר זמינא **אמר** בשם ר' זעירה המחלוקת בן חכמים לרבי נתן והוא שסתמו. אבל אם לא סתמו **אף שנשתנה קולו** כשר, שכל הקולות כשירין בשופר. ר' יעקב בר אחא אמר. אבא בר אבא שאל **לרבי**, שופר קדוח שלא הוציא הזכרות אלא קדח בעצם מהו? א"ל כזה תוקעין בעייני טב:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ג הלכה ז

מתני': התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיטם. אם קול שופר שמע יצא. אם קול הברה שמע לא יצא. וכן מי שהיה עובר אחורי בה"כ או שהיה ביתו סמוך לבה"כ ושמע קול שופר או קול מגילה. אם כוין לבו יצא, ואם לאו לא יצא. אף על פי שזה שמע וזה שמע, זה כוין לבו וזה לא כוין לבו:

גמ': **תנן**, וכן מי שהיה עובר אחורי בה"כ או שהיה ביתו סמוך לבה"כ ושמע קול שופר או קול מגילה. **אם כוין לבו יצא, ואם לאו לא יצא. א"ר יוסי בן חנינה. לא אמר אלא וכן מי שהיה עובר.** הא אם עמד, חזקה כוין. נתן שופר בתוך שופר ותקע. אם קול הפנימי שמע יצא. אם קול חיצון שמע לא יצא. ר' אבינא בעי. הפכו שהפכו כבגד מהו? נישמענינה מן הדא **דתני**, גרדו מבפנים פסול. מבחוץ כשר. לא אמר אלא גרדו, הא אם הפכו פסול. מה בין זה לזה? זה ביטל חללו, וזה לא ביטל חללו

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ג הלכה ח

מתני': כתיב [שמות יז יא] והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו'. וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלן ומכונין לבן לאביהן שבשמים, הן מתגברין. ואם לאו היה נופלין:

גמ': ריב"ל אמר עמלק מכשף היה. מה היה עושה? היה מעמיד בני אדם ביום גינוסיא יום הלידה שהוא יום המזל **שלהם, כיוון שלא** במהרה אדם נופל ביום גינוסיא שלו. מה עשה משה? עירבב את המזלות. הה"ד [חבקוק ג יא] שמש ירח עמד זבולה וגו'. וכתוב [שם י] נתן תהום קולו רום ידיהו נשא, מרום ידיהו נשא [דף יח עמוד א] נתן תהום קולו, **בזכות שישראל נותנים קולם בתפילה.** שמואל אמר [דניאל ח יב] וצבא תנתן על התמיד בפשע. בפשעה של תורה כאשר זונחים תורה **מוטל על ישראל עול**

שיעבוד. דכתיב[דניאל ח יב] ותשלך אמת ארצה **עשתה והצליחה**. אימתי שישראל משליכין דברי תורה לארץ, המלכות העכו"ם הזאת גוזרת ומצלחת. מ"ט? **דכתיב** ותשלך אמת ארצה ועשתה והצליחה. ואין אמת אלא תורה, היך מה דאת אמר [משלי כג כג] אמת קנה ואל תמכר חכמה ומוסר ובינה. א"ר יודה בר פזי **מדכתיב**[הושע ח ג] זנח ישראל טוב אויב ירדפו. ואין טוב אלא תורה היך מה דאת אמר [משלי ד ב] כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ג הלכה ט

מתני': **כיוצא בו** [במדבר כא ח] ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על נס וגו'. וכי נחש ממית ומחיה? אלא כל זמן שישראל מסתכלין כלפי מעלן ומשעבדין את לבן לאביהן שבשמים היו מתרפאין. ואם לאו היו נימוקין:

גמ': א"ר יסא. בארבעה מקומות נאמר עשה לך. בשלשה פירש **ממה לעשות**, ואחד לא פירש **ממה לעשות** [בראשית ו יד] עשה לך תיבת עצי גפר [במדבר י ב] עשה לך שתי חצוצרות כסף [יהושע ה ב] עשה לך חרבות **צורים** [במדבר כא ח] עשה לך שרף לא פירש. אמר משה, עיקרה שרף לא נחש הוא **ושורש המילה נחשת זה נחש**. לפיכך [במדבר כא ט] ויעש משה נחש נחשת. מיכן היה ר"מ דורש שמות. חד בר נש הוה שמיה כידור אמר לון ר"מ הובא התרחקו לכון מיניה. בר נש ביש הוא [דברים לב כ] **דכתיב** כי דור תהפכת המה. אמר ר' לוי בשם ר' חמא ב"ח **כתיב** [במדבר כא ח] והיה כל הנשוך וראה אותו וחי. ויעש משה נחש נחשת וישימיהו על נס והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי. והיה הנשוך אין כתיב כאן, אלא כל הנשוך. אפילו נשיכת כלב אפילו נשיכת נחש. כתוב אחד אומר וראה וכתוב אחד אומר והביט. דלא דמיא נשיכת כלב לנשיכת נחש. נשיכת כלב וראה שדי בראה. נשיכת נחש והביט. אמר ר' יודה גוזריא בשם ר' אחא, נשיכת כלב שאינו ממינו וראה די שראה. נשיכת נחש שהוא ממינו והביט, ורבנן אמרי נשיכת כלב שאינו מחלחל וראה, נשיכת נחש שהוא מחלחל והביט

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ג הלכה י

מתני': חרש שוטה וקטן אינו מוציא את הרבים ידי חובתן. זה הכלל. כל שאינו חייב בדבר, אינו מוציא את הרבים ידי חובתן:

גמ': תני, אבל אמרו אשה מברכת ברכת המזון לבעלה עבד לרבו קטן לאביו. ניחא אשה מברכת לבעלה ועבד לרבו. אבל אך קטן מברך לאביו הרי מדובר בקטן שאינו מחויב בדבר דלא כן א"ר אחא בשם ר' יוסה בר נוחריי, כל שאמרו בקטן כדי לחנכו?. תיפטר בעונה אחריהן שחוזר על מה שאמרו. כהי דתנינן תמן מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרים אותו, עונה אחריהם מה שהם אומרים. ותהא לו מאירה. דתבוא מאירה לבן עשרים שצריך לבן עשר:

הדרן עלך פרק ראוהו בית דין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ד הלכה א

מתני': יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה. משחרב בית המקדש, התקין ריב"ז שיהו תוקעין בכ"מ שיש בו ב"ד. אר"א לא התקין ריב"ז שיהו תוקעין אלא ביבנה בלבד. אמרו לו אחד יבנה ואחד כ"מ שיש בו ב"ד:

[דף יח עמוד ב] גמ': אמר' אבא בר פפא . רבי יוחנן ורשב"ל הוון יתיבון מקשיי. תנינן י"ט של ר"ה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה. אמרין, אין דבר תורה הוא, אף בגבולין ידחה שבת. אין לית הוא דבר תורה, אף במקדש לא ידחה שבת. עבר כהנא, אמרין הא גברא רבה דנישאל ליה. אתון שאלון ליה. אמר לון, כתוב אחד אומר [במדבר כט א] יום תרועה. וכתוב אחד אומר [ויקרא כג כד] זכרון תרועה, הא כיצד? בשעה שהוא חל בחול יום תרועה. בשעה שהוא חל בשבת זכרון תרועה, מזכירין אבל לא תוקעין. ר' זעירה מפקד לחברייה, עולון ושמעון קליה דרבי לוי שדורש. דלית איפשר דהוא מפיק פרשתיה דלא אולפן ללא חידוש. על ואמר קומיהון. כתוב אחד אומר יום תרועה, וכתוב אחד אומר זכרון תרועה, הא כיצד? בשעה שהוא חל בחול יום תרועה. בשעה שהוא חל בשבת זכרון תרועה, מזכירין אבל לא תוקעין. מעתה אף במקדש לא ידחה? תנא מדכתיב [ויקרא כג כד] באחד לחדש. במקדש שיודעים שהתקדש החדש תוקעים אף בשבת. בגבולין שלא ידעו אם קדשו את החדש לא תוקעים. מעתה אפילו במקום שהן יודעין שהוא באחד לחדש ידחה? תני רשב"י, כתיב [שם כה] והקרבתם. אן תוקעים בשבת אלא במקום שהקרבתו קריבין. אמרין חברייה קומי ר' יונה. והכתיב גבי יובל [שם כה ט] והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכיפורים. למה נאמר בחדש השביעי הרי ידוע שיום הכיפורים חל בחדש השביעי? ללמד שכל התקיעות של החדש הזה יהיו שוות. אם כך כמו שתקיעות היובל דוחות שבת בכל ארץ ישראל, אף תקיעות ראש השנה ידחו שבת בכל ארץ ישראל? אמר לון בזו של יובל נאמר בארצכם. זו את מעביר בארצכם, הא אחרת לא. אמרין ליה או נאמר זו אתם מעבירין רק בארצכם, הא אחרת של ראש השנה בין בארץ בין בחו"ל? א"ר יונה. אילו הוה כתיב תעבירו שופר בארצכם, הייתי אומר כאן ביובל מיעט חו"ל, ובמקום אחר בראש השנה ריבה. אבל כיוון דכתיב בכל ארצכם כאן ביובל ריבה שתוקעים בכל הארץ בשבת ובמקום אחר בר"ה מיעט

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ד הלכה ב

מתני': ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה. שכל עיר שהיא רואה ושומעה וקרובה ויכולה לבוא תוקעין בה. וביבנה לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד:

גמ': והן שיהו כל הדרכים האלו בה שהיא רואה ושומעה וקרובה ויכולה לבוא. רואה ואינו שומעה, כגון ירושלים מלמעלן ועיר מלמטן. שומעת ואינו רואה, כגון שהיה הר מפסיק. רואה ושומעת ואינה יכולה לבוא, כגון קרובה [דף יט עמוד א] כגון שהייתה חוץ לתחום. רואה ושומעת וקרובה ואינה יכולה לבוא, כגון שהיה הנחל מפסיק. ר' יונה בעי. היתה יכולה לבוא על ידי עירובין מהוא? היך מה דאת אמר בירושלים שכל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבוא תוקעין בה. ולמה לא אמר אף ביבנה כן? ירושלים דבר תורה, והעיירות הסמוכות לה מדבריהן. וריב"ז מתקין על דבר תורה. ויבנה מדבריהן והעיירות הסמוכות לה מדבריהן וריב"ז מתקין על דבריהן?, והרי לא עושים תקנה אחר התקנה. תנן, וביבנה לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד. אמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי, אם יצאו בית דין ממקומם לא היו תוקעין. רבי יוסה בעא קומי רבי סימון. אפילו מבית לבית אפילו מטריקלון לקיטון? א"ל, בי רבי, עד כאן שמעתי.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ד הלכה ג

מתני': בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש התקין ריב"ז שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש, ושיהא יום הנף כולו אסור:

גמ': כתיב [ויקרא כג מ] ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים. אית תניי תני בשמחת שלמים הכתוב מדבר. אית תניי תני בשמחת הלולב הכתוב מדבר. מאן דאמר בשמחת לולב הכתוב מדבר,

ביום הראשון דבר תורה ושאר כל הימים דבר תורה במקדש וריב"ז מתקין על דבר תורה שבכל הארץ יטלו כל שבעה כמו במקדש. מאן דאמר בשמחת שלמים הכתוב מדבר. ביום הראשון דבר תורה, ושאר כל הימים אף במקדש מדבריהן. וריב"ז מתקין על דבריהן שיטלו במדינה כל שבעה? ויש תקנה אחר תקנה? חברייא בעון קומי ר' יונה. כמה דאת אמר תמן והקרבתם אשה לה' שבעת ימים. אין שבעה בלא שבת ומכאן למדנו שקרבנות דוחים שבת ודכוותה ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים בלילב אין שבעה בלא שבת ולמה שבגבולין לא ידחה שבת מהתורה? אמר לון, שניא היא דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון, חלק הראשון מהם. מעתה במקדש ידחה ובגבולין לא ידחה אפילו אם היום הראשון חל בשבת? אמר ר' יונה, אילו היה כתוב ולקחתם לפני ה' אלהיכם. הייתי אומר כאן במקדש ריבה שיטול אפילו בשבת ובמקום אחר בגבולין מיעט. אלא כתיב ולקחתם לכם ביום הראשון, מכל מקום. ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, בירושלם.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ד הלכה ד

מתני': בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום. פעם אחת נשתהו העדים מלבוא וקילקלו הלויים בשיר. התקינו שלא יהו מקבלין אלא עד המנחה. באו מן המנחה ולמעלן נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש. משחרב בית המקדש התקין רבי יוחנן ב"ז שיהו מקבלין עדות החדש כל היום:

[דף יט עמוד ב] גמ': תנן, בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום. פעם אחת נשתהו העדים מלבוא וקילקלו הלויים בשיר. למה נשתהו? אמר ר' שמואל בר נחמן מפני מעשה שאירע. פעם אחת נפלה הברה בעיר ובאו סרקיים ישמעאלים ונטלו לעדים ונתקלקלו הלויים בשיר שהמתינו לראות אם יגיעו ולא ידעו אם לומר שיר של חול או של ראש השנה. אמר רבי אחא בר פפא קומי ר' זעירא. חברייא בעון קומי ר' שמואל בר נחמן. בשם מן רבי אמרת לה? אמר לון וכי אני כוותכון דאית לכון רברבין סגין שאתם לומדים מהרבה רבנים? כל מה שאני אומר בסתם הוא בשם ריב"ל. אמרי ליה, רבי אילא מייתי לה טעם דהלכה. דתני שירו של יום ה' היו אומרים [תהילים פא ב] הרנינו לאלהים עוזינו, ובר"ה לא היו מתחילים מתחילת המזמור אלא היו אומרים [שם ז] מהסירותי מסבל שכמו. ואם חל יום טוב להיות ביום חמישי. בשחרית היו אומרים הרנינו לאלהים עוזינו, ובמנחה היו אומרים הסירותי מסבל שכמו. אם התאחרו ובאו מן המנחה ולמטן לאחר הקרבת תמיד של בן הערבים, גם במנחה היו אומרים הרנינו לאלהים עוזינו כמו בשחרית בחול. נמצאו אומרים שיר וכופלין אותו וזה היה הקלקול. תנן, אם באו מן המנחה ולמעלן נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש. רבי אדא דקיסרין אמר בשם רבי יוחנן, הטעם שאם באו אחר המנחה שנוהגים אותו יום קדש ולמחר קדש, דסברי כוון שעבר רובו של יום בקדושה לא מזלזלים בו. אמר רבי חייה בר אבא, רבי יוחנן מפקד לאילין סבין דכנישא דכיפרא שם מקום, כאשר העדים מתאחרים, מטול ומיעול. שיחקרו אותם מיד עד דהו יממא, ואף שיתקדש מאוחר סמוך לשקיעה ואתון מדכרין זמנו ועיבורו. אף שבכל מקרה נוהגים יומים קדש.:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ד הלכה ה

מתני': אמר ר' יהושע בן קרחה, ועוד זו התקין רבי יוחנן בן זכיי. שאפילו ראש בית דין בכל מקום, שלא יהו העדים הולכין אלא למקום הוועד:

גמ': כיני, מתני' למקום הוועד של חודש:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ד הלכה ו

מתני': סדר ברכות, אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל מלכיות עמם ואינו תוקע. קדושת היום ותוקע. זכרונות ותוקע. שופרות ותוקע. ואומר עבודה והודייה וברכת כהנים דברי ר"י בן נורי. א"ל ר"ע אם אינו תוקע למלכיות למה הוא מזכיר אלא אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל מלכיות עם קדושת היום ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע ואומר עבודה והודייה וברכת כהנים:

גמ': ביהודה נהגו כר"ע ובגליל כריב"ן. עבר ועשה ביהודה כגליל ובגליל כיהודה יצא. [דף כ עמוד א] וכשקידשו את השנה באושא. ביום הראשון, עבר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ואמר כדברי ריב"ן שהזכיר מלכיות בקדושת השם ולא תקע. אמר רשב"ג לא היינו נוהגין כן ביבנה. ביום שני עבר ר' חנניה בנו של ר"י הגלילי ואמר כדברי ר"ע. אמר רשב"ג, כך היינו נוהגין ביבנה. אמר ר' אבהו בשם ר' אלעזר. בכל מקום עבר והזכיר **במקום הקל הקדוש**, אדיר המלוכה לא יצא. חוץ מן האל הקדוש של ר"ה ובלבד במוסף יכול לחתום אדיר המלוכה. ואתי"א כריב"ן שאמר שבקדושת השם מזכיר מלכיות לכן יכול לחתום במלכות. רשב"ג אומר, אומר מלכיות ותוקע. קדושת היום עם זכרונות. ואתי"א כרבי עקיבה רק לענין זה **שלא אומר מלכיות עם קדושת השם**. אמר רשב"ג, מה מצאנו, בכל מקום אומרה לקדושת היום בברכה אמצעית, אף כאן אומרה אמצעית. אחר מלכיות ולפני שופרות. רבי אומר. מה מצאנו בכל מקום אומרה לקדושת היום בברכה רביעית, אף כאן אומרה בברכה רביעית כר"ע. ר' יעקב בר אחא ור"ז וחנין בר אבא אמרו בשם רב, צ"ל האל הקדוש. ר' אבא אמר בשם אבא בר רב חונה צ"ל האל הקדוש ומרבה לסלוח. אמר ר' אבא בשם אבא בר ירמיה. בתפלה כשאומר ולירושלים עירך ברחמים תשוב, הוא אומר בחתימה אלהי דוד ובונה ירושלים, בנביא בברכת ההפטרות הוא אומר אלהי דוד מצמיח ישועה. י"ט של ר"ה שחל להיות בשבת. אית תניי תני, פותח ב"ט וחותם בשבת. ואית תניי תני פותח בשבת וחותם ב"ט. רבי אומר, פותח בשבת וחותם בשבת וי"ט בינתיים. ר' יודה בר פזי אמר בשם ריב"ל הלכה כרבי:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ד הלכה ז

מתני': אין פוחתין מי' מלכיות מי' זכרונות מי' שופרות ריב"ן אומר אם אמרן שלשה שלשה יצא. אין מזכירין מלכות זכרון שופר של פורענות. מתחיל בתורה ומשלים בנביא. ר' יוסי אומר אם השלים בתורה יצא:

גמ': אין פוחתין מעשרה מלכיות כנגד עשרה קילוסין שאמר דוד [תהילים קנ א] הללויה הללו אל בקדשו הללויה ברקיע עזו וגו' עד כל הנשמה תהלליה הללויה. מעשרה זכרונות כנגד עשרה וידוים שאמר ישעיה דכתיב [ישע' א טז - יח] רחצו הזכו הסירו רוע מעללכם מנגד עיני חדלו הרע. למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו יתום ריבו אלמנה. מה כתיב בתריה? לכו נא ונוכחה יאמר ה' אם יהיו חטאכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו. אן פוחתים מעשרה שופרות כנגד ז' כבשים פר ואיל ושעיר שמקריבים בר"ה. אלוהות עולין לו לשם מלכיות דברי ר' יהודה. כגון שמע ישראל ה' אלקנו ה' אחד. ר' יוסי אומר, אינן עולין לו. אלוהות ומלכיות עולין לו משם שנים דברי ר' יהודה. ר' יוסי אומר אינן עולין אלא לאחד. [תהילים מז ז] זמרו אלהים זמרו זמרו למלכנו זמרו, עולין לו משם שנים דברי רבי יהודה. ר' יוסה אומר אינן עולין אלא לאחד. ר"ז בעי [דף כ עמוד ב] ביה ובדבתריה פליגי? או ביה לגרמיה פליגי. היינו האם המחלוקת רק על הפסוק זמרו לאלקים זמרו זמרו למלכנו זמרו. שמחולק לשני קטעים אבל אם היה משפט אחד כלם היו מסכימים שזה אחד, או גם על הפסוק שאחריו כי מלך על כל הארץ אלקים. אף שזה משפט אחד הם חולקים. מן מה דתני הכל מודין [תהילים מז ט] במלך אלהים על גוים שהוא אחד. מכאן שרק כאשר מלכות ואלקים מופיעים ברצף נחשבים אחד. אבל בפסוק כי מלך על כל הארץ אלקים. שהם מופרדים הם חולקים. הדא אמרה ביה ודבתריה פליגי. [שם כד ז ט] שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי זה מלך הכבוד ה' עיזוז וגיבור. שאו שערים ראשיכם ושאו

פתחי עולם **ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבקות הוא מלך הכבוד סלע**. הראשון משם אחד והשני משם שנים דברי ר' יהודה. ר' יוסי אומר הראשון משם שנים והשני משם **שלוש: תנן**, ריב"ן אומר אם אמרן **שלוש יצא**. הוינן סברין מימר שלשה מכל אחד ואחד. **שאמר שלוש למלכויות שלוש לזכרונות שלוש לשופרות**. אשכחתי תני אפילו שלשה מכולן יצא שאמר אחד מכל אחד. **תנן**, אין מזכירין זכרון ומלכות ושופר של פורענות. זכרון דכתיב [שם ט יג] **כי דורש דמים** אותם זכר וגו'. מלכות דכתיב [יחזקאל כ לג] **חי אני נאם ה' אלהים אם לא ביד חזקה וגו' אמלוך עליכם**. שופר דכתיב [ירמ' ד יט] **כי קול שופר שמעת נפשי תרועת מלחמה: תנן**, מתחיל בתורה ומשלים בבניא. **ר"י אומר אם השלים בתורה יצא. מה לר"י אם השלים בתורה רק בדיעבד יצא**, הא בתחילה לא? א"ר יוחנן כיני מתניתא. ר' יוסה אומר צריך להשלים בתורה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ד הלכה ח

מתני': **העובר לפני התיבה ב"ט של ר"ה, השני במוסף מתקיע ובשעת ההלל הראשון מקרא את ההלל:**

גמ': **תנן, העובר לפני התיבה ב"ט של ר"ה, השני במוסף מתקיע. מ"ט? אמר ר' יעקב בר אחא** בשם ר' יוחנן, מפני מעשה שאירע. **שפעם אחת תקעו בראשונה והיו השונאים סבורין שמא עליהם הם הולכין, ועמדו עליהן והרגום. אבל כשתוקעים במוסף, מיגו דאינון חמי לון קראיי שמע ומצליין וקוראין באורייתא מצליין ותקעין, אינון אמרין בנימוסין אינון עסיקין. ולמה לא אמר אף בהלל כן שיקראו אותו במוסף?** לית כל עמא תמן. **שהרבה אנשים הזדרזו להכין צרכי החג ולא נשאו למוסף**. ואמר אף בתקיעה כן לית כל עמא תמן שהרבה ימהרו לביתם לפני מוסף? א"ר יונה **כדכתיב** [ישעי' נח ב] **ואותי יום יום שני ימים בשנה ידרושון זו תקיעה וערבה שכולם באים לביה"כ**. ריב"ל בשם ר' אלכסנדר **שמע לה שתוקעים במוסף מן הדא דכתיב** [תהילים יז א] **שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי האזינה תפלתי בלא שפתי מרמה מלפניך משפטי יצא. שמעה ה' צדק, זו קריאת שמע. הקשיבה רנתי** [דף כא עמוד א] **זו רינון תורה. האזינה תפלתי זו תפלה. בלא שפתי מרמה זו מוסף. מה כתיב בתריה?** מלפניך משפטי יצא **שאחרי כל אלה היינו בזמן המוסף היא שעת רצון לתקוע בשופר**. א"ר אחא בר פפא קומי ר' זעירה. שנייא היא שמצות היום במוסף **לכן קבעו תקיעות במוסף**. א"ר תחליפה **דמן** קיסרייא. קרייא אמר כן **דכתיב** [במדבר כט א ב] **יום תרועה יהיה לכם וסמך ליה ועשיתם קרבנות מוסף**. ר' אלעזר בי ר' יוסה **אמר** בשם ר' יוסי בר קצרתא. בכל הקרבנות כתיב והקרבנתם, וכאן כתיב ועשיתם כביכול עשיתם עצמכם, אמר להן הקדוש ברוך הוא, מכיון שננסתם לדין לפני בראש השנה ויצאתם בשלום, מעלה אני עליכם כאילו נבראתם בריה חדשה. **אמר ר' משרשיא בשם ר' אידי**. בכל הקרבנות כתיב חטא, ובעצרת אין כתיב חטא. אמר להן הקדוש ברוך הוא. מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ד הלכה ט

מתני': שופר של ר"ה אין מעבירין עליו את התחום, ואין מפקחין עליו את הגל, ולא עולין באילן, ולא רוכבין ע"ג בהמה, ולא שטין על פני המים, ואין חותכין אותו לא בדבר שהוא משום שבות, ולא בדבר שהוא משום ל"ת. אבל אם רצה ליתן לתוכו יין או מים יתן. אין מעכבין את התינוקות מלתקוע, אבל מתעסקין בהם עד שילמודו. והמתעסק לא יצא, והשומע מן המתעסק לא יצא:

גמ': **תנן, ואין חותכין אותו לא בדבר שהוא משום שבות, ולא בדבר שהוא משום ל"ת. וקשה אם דבר שהוא משום שבות אסור פשיטא שדבר שאסור דבר שהוא משום לא תעשה? כיני מתני'**

אסור בן בדבר שהוא משום לא תעשה לחתוך בסכין ובן בדבר שהוא משום שבות לחתוך במגל. **תנן, אבל מתעסקין בהם עד שילמודו.** אמר ר' אלעזר, מתניתא בגדול שכבר הגיעה לחינוך ביום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת מותר להתעסק עם הקטנים ללמדם אף בשבת. ותני כן. מתלמדין לתקוע בשבת, ואין מעכבין את התינוקות שלא הגיעו לחינוך מלתקוע ביום טוב אבל בשבת מעכבים אותם:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה

פרק ד הלכה י

מתני': סדר תקיעות שלשה של שלשה ושיעור תקיעה כדי שלשה תרועות שיעור תרועה כדי שלשה יבבות תקע בראשונה ומשך בשנייה כשתים כדי לצאת עבור התקיעה הבאה אין בידו אלא אחת מי שבירך ואח"כ נתמנה לו שופר, תוקע ומריע ותוקע ותוקע ומריע ותוקע ג"פ. כשם שש"צ חייב, כך כל יחיד ויחיד חייב. ר"ג אומר, ש"צ מוציא את הרבים ידי חובתן:

[דף כא עמוד ב] גמ': אמרן תקע **תר"ת** בנפיחה אחת **שלא הפסיק לנשום בנתים מהו?** . אשכח תני אמר בנפיחה אחת יצא. והא תנינן סדר תקיעות שלשה של שלשה. **האם לא שצריך הפסק ביניהם? לא נאמר אלא לשיעור של כל קול,** שלא יפחות. רבי זעירה ורבי אבא בר עילאי אמרו בשם רב, צריך להריע מתוך פשוטה, ר' אבא אמר בשם אבא בר רב חונה, אינו צריך להריע מתוך פשוטה, איזו היא הרעה? רבי חנניא ורבי מנא, חד אמר אהן טרימוטה יבבה קצרה וחורנה אמר תלת דקיקן שלוש יבבות קצרות. רבי חנניה חשש להדא דר' מנא ולהדא דידן **ועשה שלוש סדרים עם טרימוטין ושלוש עם**

קולות קצרים. תנן, תקע בראשונה ומשך בשנייה **כשתים** כגון שרצה לתקע תשר"ת תר"ת ואת התקיעה השניה של תשר"ת האריך מתוך כוונה שחציה ישמש כתקיעה ראשונה של תר"ת **אין בידו אלא אחת.** מכאן שיוצא אף שרק בחלק מהתקיעה התכוון. שהרי בחלק השני התכוון לתקיעה אחרת. ר' אבא בר זמינא אמר בשם ר' זעירה, אפילו אחת אין בידו. למה ראשה גבי סופה מצטרף והרי התכוון לתקיעה של תש"ת ולא של תשר"ת, וסופה גבי ראשה מצטרף והרי התכוון לתקיעה לתשר"ת ולא לתש"ת. לא ראשה אית לה סוף **כיוון שאת הסוף כיוון לצורך השניה. ולא סופה אית לה ראש שהרי את הראש כיוון לראשונה.** במקום אחד תוקעין, ובמקום אחד מברכין, אית תניי תני הולך לו אצל התוקע. אית תניי תני אצל המברך. מאן דאמר הולך לו אצל התוקע, בשאין ביום כדי לתקוע. מאן דאמר הולך לו אצל המברך בשיש ביום כדי לתקוע. נישמענה מן הדא דאמר רבי יעקב בר אידי בשם רבי יהושע בן לוי. במקום אחד תוקעין ובמקום אחד מברכין, הולך לו אצל תוקע ואינו הולך לו אצל מברך. והיידא אמרה דא **שיש מחלוקת? דתני,** יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת. במקום אחד תוקעין ובמקום אחד מברכין הולך לו אצל מברך ואינו הולך לו אצל תוקע, למה שהכל יודעין לתקוע ובודאי ימצא מי שיתקע לו. ואין הכל יודעין לברך. דבר אחר, אדם מוציא ידי חברו בתקיעה אפילו ביחיד. ואין אדם מוציא ידי חברו בברכה אלא ביבור. **והרי יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, לא כמי שאין ביום כדי לתקוע? שהרי אן תוקעים אלא במקום בית דין** או שיכול לעשות עירוב רק לצד אחד, ואת אמר הולך לו אצל מברך. הדא אמרה פליגון. רבן גמליאל אומר שליח הציבור מוציא את הרבים ידי חובתן. ר' הונא רובא דציפורין אמר בשם רבי יוחנן. **הלכה כר"ג שהחזן מוציא גם את הבקיאים,** באילין תקיעתא מוסף **דראש השנה. כיוון שהיא תפילה ארוכה ואן העם רגילים בהם.** ר' זעירא ורב חסדא הוו יתבין תמן באילין תקיעתא **כשהש"ץ התפלל.** מן דצלון, אתת צלותא אחרת. קם רב חסדא מצליא. א"ל ר' זעירא, ולא כבר צלינן? א"ל, מצלי אנא וחזר ומצלי. [דף כב עמוד א] **דאף על גב** דנחתין מערבאי לתמן ואמרין בשם רבי יוחנן. הלכה כרבן גמליאל באילין תקיעתא **שהחזן מוציא גם את הבקיאים. זה דווקא למי שכיוון.** ואנא דלא כוונת לצאת בתפילת הש"ץ, **לכן אני עצמי מתפלל.** הא אילו כוונת, הוינא נפיק ידי חובתי **בחזרת הש"ץ.** אמר רבי זעירא, ויאות אמר **שהלכה כר"ג. דכל תניא משנה דתני בשם ר"ג,** רבי הושעיא תני לה בשם חכמים **בסתם להראות שהסכימו לדבריו.** ר' אדא דקיסרין אמר בשם ר' יוחנן. והוא שיהיה שם מראש התפילה. א"ר תנחום בר ירמיה **ומתניתין אמרה כן דתנן,** סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם

הדרן עלך פרק יום טוב וסליקא לה מסכת ראש השנה

